

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/I/2024/36122176493741316

SÚLAD EURÓPSKEJ ÚNIE S CIEĽMI TRVALO
UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA

Diplomová práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

SÚLAD EURÓPSKEJ ÚNIE S CIEĽMI TRVALO
UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA

Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a
hospodárskej diplomacie
Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Martin Grešš, PhD.

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru.

V Bratislave .....

.....

Bc. Emil Sliacky

Pod'akovanie

Touto cestou by som rád pod'akoval vedúcemu mojej záverečnej práce doc. Ing. Martinovi Greššovi, PhD. za cenné rady a odborné vedenie pri písaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

SLIACKY, Emil: *Súlady Európskej únie s cieľmi trvalo udržateľného rozvoja*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – doc. Ing. Martin Grešš, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2024, 78 s.

Cieľom záverečnej práce je analyzovať a zhodnotiť súlad politik Európskej únie s cieľmi trvalo udržateľného rozvoja (SDG), s dôrazom na ochranu klímy a dostupnosť čistej energie, a prispieť k lepšiemu pochopeniu úlohy EÚ v globálnom úsilí o udržateľnosť a odolnosť voči zmene klímy do roku 2030. Práca je rozdelená do štyroch kapitol, obsahuje dve tabuľky a osem grafov. Prvá kapitola predstavuje SDG, približuje históriu a vývoj klimatickej problematiky, v snahe pochopiť jej postavenie v súčasnom kontexte a vzťah k Agende 2030, s dôrazom na enviropolitiku EÚ. Druhá kapitola opisuje metodológiu, stanovuje hypotézu, výskumné otázky, hlavný cieľ a parciálne ciele práce. Tretia kapitola opisuje a hodnotí prijaté politiky EÚ súvisiace s cieľmi 13 a 7 SDG a približuje budúce smerovanie environmentálnej politiky EÚ. Záverečná štvrtá kapitola hodnotí dosahovanie cieľov 13 a 7 v rámci EÚ. Výsledkom riešenia danej problematiky je komplexná analýza politik EÚ a ich súladu s cieľmi trvalo udržateľného rozvoja, ako aj identifikácia ich účinnosti v kontexte ochrany klímy a dostupnosti čistej energie. Zároveň práca ponúka podrobný pohľad na budúce smerovanie environmentálnej politiky EÚ a odhaľuje možnosti a výzvy v dosahovaní stanovených cieľov. Táto komplexná analýza prispieva k záveru, že politiky EÚ majú významný vplyv na dosahovanie SDG, najmä v oblasti ochrany klímy a zabezpečenia dostupnej a čistej energie.

Kľúčové slová: ciele trvalo udržateľného rozvoja, Európska únia, klíma, čistá energia, udržateľnosť

ABSTRACT

SLIACKY, Emil: *Alignment of the European Union with Sustainable Development Goals*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Ing. Martin Grešš, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2024, 78 p.

The aim of the thesis is to analyse and assess the consistency of the European Union's policies with the Sustainable Development Goals (SDGs), with an emphasis on climate protection and clean energy access, and to contribute to a better understanding of the EU's role in the global efforts towards sustainability and climate resilience by 2030. The thesis is divided into four chapters, contains two tables and eight charts. The first chapter introduces the SDGs, presenting the history and evolution of the climate issue, in an attempt to understand its position in the current context and its relationship to the 2030 Agenda, with an emphasis on EU environmental policy. The second chapter describes the methodology, sets out the hypothesis, research questions, main aim and partial objectives of the thesis. The third chapter describes and evaluates the adopted EU policies related to SDGs 13 and 7 and presents the future direction of EU environmental policy. The final fourth chapter assesses the achievement of SDGs 13 and 7 within the EU. As a result of addressing the issue, a comprehensive analysis of EU policies and their consistency with the SDGs is presented, as well as an identification of their effectiveness in the context of climate protection and clean energy availability. At the same time, the thesis offers a detailed insight into the future direction of EU environmental policy and reveals the opportunities and challenges in achieving the set objectives. This comprehensive analysis contributes to the conclusion that EU policies have a significant impact on the achievement of the SDGs, particularly in the areas of climate protection and the provision of affordable and clean energy.

Keywords: Sustainable Development Goals, European Union, climate, clean energy, sustainability

Obsah

Zoznam skratiek a značiek.....	8
Zoznam grafov	10
Zoznam tabuliek.....	11
Úvod.....	12
1 Rozvoj s víziou: Cesta k trvalo udržateľnej budúcnosti a enviro stratégie Európskej únie	14
1.1 Klimatické vízie a rastúca zodpovednosť	14
1.1.1 <i>Od míľnikov k transformácii: SDGs, Parížska dohoda a udržateľný rozvoj do roku 2030.....</i>	17
1.1.2 <i>Ochrana klímy.....</i>	20
1.1.3 <i>Dostupná a čistá energia .....</i>	24
1.2 Environmentálna politika Európskej únie.....	27
1.2.1 <i>Zásady environmentálnej politiky.....</i>	27
1.2.2 <i>Základný rámec .....</i>	28
1.2.3 <i>Medzinárodný vplyv EÚ.....</i>	31
2 Ciele práce a metodológia.....	32
2.1 Cieľ práce.....	32
2.2 Metodológia.....	33
2.3 Hypotéza a výskumné otázky	33
3 Analýza kľúčových politík Európskej únie v oblasti ochrany klímy a dostupnej a čistej energie.....	35
3.1 Politiky a opatrenia EÚ súvisiace s Cieľom 13: Ochrana klímy	36
3.1.1 <i>Európska zelená dohoda.....</i>	36
3.1.2 <i>Európsky právny predpis v oblasti klímy.....</i>	39
3.1.3 <i>Snaha o nulové znečistenie .....</i>	39
3.2 Politiky a opatrenia EÚ súvisiace s Cieľom 7: Čistá energia	41
3.2.1 <i>Systém obchodovania s emisiami .....</i>	41
3.2.2 <i>Fit for 55.....</i>	43
3.3 Budúce smerovanie environmentálnej politiky EÚ	45
3.3.1 <i>Nový cieľ EÚ do roku 2040.....</i>	47
4 Dosahovanie cieľov SDG v rámci Európskej únie	50
4.1 Dosahovanie cieľa č. 13.....	51
4.1.1 <i>Čisté emisie skleníkových plynov .....</i>	53
4.1.2 <i>Klimatické vplyvy a adaptácia .....</i>	57
4.1.3 <i>Financovanie opatrení v oblasti klímy .....</i>	58
4.2 Dosahovanie cieľa č. 7	60
4.2.1 <i>Spotreba energie.....</i>	60
4.2.2 <i>Dodávky energie.....</i>	62
4.2.3 <i>Prístup k cenovo dostupnej energii .....</i>	64
Záver.....	66
Zoznam použitej literatúry	69

Zoznam skratiek a značiek

BE PRES	Belgické predsedníctvo EK
CITES	Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi
CO ₂	oxid uhličitý (emisie)
COP	konferencia zmluvných strán
DESA/UNDP	odbor hospodárskych a sociálnych záležitostí Rozvojového programu OSN
EAP	environmentálny akčné programy
EEA	Európska environmentálna agentúra
EGD	Európska zelená dohoda
EHSV	Európsky hospodársky a sociálny výbor
EIB	Európska investičná banka
EK	Európska komisia
EP	Európsky parlament
EU ETS	Systém Európskej únie na obchodovanie s emisiami
EÚ	Európska únia
EU-SILC	Štatistika EÚ o príjmoch a životných podmienkach
EU-SILC	Zisťovania o príjmoch a životných podmienkach domácností
EZVO	Európske združenie voľného obchodu
FST	Fond pre spravodlivú transformáciu
GHG	emisie skleníkových plynov
IEA	Medzinárodná energetická agentúra
IMPEL	Sieť Európskej únie pre implementáciu a presadzovanie environmentálneho práva
IPCC	Medzivládny panel o zmene klímy
IRENA	Medzinárodná agentúra pre obnoviteľné zdroje energie
MDG	rozvojové ciele tisícročia
Mtoe	milión ton ropného ekvivalentu
NDC	národne stanovené príspevky
NECP	Národný energetický a klimatický plán
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OSN	Organizácia spojených národov
REFIT	Program regulačnej vhodnosti a efektívnosti
SDG	ciele trvalo udržateľného rozvoja

SDS	stratégia trvalo udržateľného rozvoja
SKF	Sociálny klimatický fond
UNCED	Konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji
UNEP	Program OSN pre životné prostredie
UNFCCC	Rámcový dohovor OSN o zmene klímy
WHO	Svetová zdravotnícka organizácia
WMO	Svetová meteorologická organizácia
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie

Zoznam grafov

Graf 1: Čisté emisie skleníkových plynov, EÚ, 1990-2021	54
Graf 2: Čisté emisie skleníkových plynov na obyvateľa podľa krajín, 2016 a 2021	55
Graf 3: Emisie a absorpcie skleníkových plynov podľa sektorov, EÚ, 1990, 2006, 2016 a 2021	56
Graf 4: Hospodárske straty súvisiace s klímou, EÚ, 1980-2021	58
Graf 5: Príspevok k medzinárodnému záväzku 100 miliárd USD na výdavky súvisiace s klímou, EÚ, 2014-2021	59
Graf 6: Primárna a konečná spotreba energie, EÚ, 2000-2021	61
Graf 7: Podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie podľa odvetví, EÚ, 2004-2021.....	63
Graf 8: Obyvateľstvo, ktoré si nedokáže udržať dostatočné teplo doma, EÚ, 2010-2021.	64

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Cieľ 13 – Zamerania a ukazovatele.....	22
Tabuľka 2: Cieľ 7 – Zamerania a ukazovatele.....	25

Úvod

V súčasnej dobe čelíme nevyhnutnej potrebe riešiť eskalujúce problémy súvisiace so zmenou klímy a udržateľným rozvojom, ktoré sa stali kľúčovými prioritami na globálnej úrovni. Prírodné katastrofy, ktoré sužujú nielen Európu, ale aj celý svet, jasne poukazujú na neodkladnú potrebu systematických opatrení na ochranu životného prostredia. Rastúca frekvencia a intenzita extrémnych podmienok, nám dávajú naliehavý signál, že je nevyhnutné jednať rázne a koordinovane.

Ciele trvalo udržateľného rozvoja sú stredobodom tvorby európskej politiky už dlhšiu dobu, sú pevne zakotvené v európskych zmluvách¹ a sú hlavnou súčasťou kľúčových projektov, sektorových politík a iniciatív. Význam týchto cieľov sa ešte viac zdôraznil s prijatím Agendy 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj a jej 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja (ďalej len SDG), ktoré prijala Organizácia Spojených národov (ďalej len OSN) v septembri 2015. Tieto ciele inicializovali nový impulz globálnemu úsiliu o dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja. Európska únia (ďalej len EÚ) a jej členské štáty sa zaviazali dodržiavať túto historickú globálnu rámcovú dohodu a zohrávať aktívnu úlohu pri maximalizácii pokroku smerom k udržateľnému rozvoju. V súčasnosti sa nachádzame za polovicou časového harmonogramu stanoveného na splnenie týchto cieľov, a hoci sa dosiahol určitý pokrok, stále je to ďaleko od požiadaviek.²

V tomto kontexte sme sa v našej práci zameriavali na hodnotenie efektivity a účinnosti politík EÚ v oblasti klímy a dostupnej a čistej energie v súvislosti dosahovania cieľov trvalo udržateľného rozvoja, konkrétne cieľa číslo 13 – *Ochrana klímy* a cieľa číslo 7 – *Dostupná a čistá energia*. Cieľom práce je nielen oboznámiť čitateľa o plnení záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohôd, ako je Parížska dohoda a Ciele trvalo udržateľného rozvoja stanovené OSN, ale aj zvýšiť povedomie ohľadom celkovej udržateľnosti v regiónoch EÚ a za jej hranicami.

„Rozvoj, ktorý uspokojuje potreby súčasných generácií bez toho, aby ohrozil schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje vlastné potreby.“³ Toto je definícia trvalo

---

¹ EUR-LEX. Zmluva o Európskej únii – Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie [online]. 2012.

² GEHRINGER, T. Corporate Foundations as Partnership Brokers in Supporting the United Nations' Sustainable Development Goals (SDGs) [online]. 2020.

³ WCED. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future [online]. 1987.

udržateľného rozvoja, ktorá sa snaží dosiahnuť vyvážený vzťah medzi ekonomickým rastom, spoločenským blahobytom a ochranou životného prostredia.

Prijatím Agendy 2030 a Parížskej dohody v roku 2015 sa do popredia dostal vzájomný vzťah medzi oboma agendami. To nám zároveň poskytuje najväčšiu príležitosť na pozitívnu, systémovú zmenu - zmenu, ktorá zabezpečí odolné spoločnosti, produktívne hospodárstva a zdravé životné prostredie pre súčasné i budúce generácie. Tieto stratégie stanovujú ambiciózne ciele a zásady, ktoré majú prehĺbiť udržateľný rozvoj a posilniť odolnosť voči klimatickým zmenám. Priaznivý vývoj v oblasti environmentálnych politík a energetických iniciatív EÚ potvrdzuje ich kľúčovú úlohu pri dosahovaní týchto cieľov a nadväzuje na ich prijatie a význam pre budúcnosť planéty. Tento vývoj vytvára výnimočnú príležitosť na presadzovanie udržateľnosti a podporu trvalo udržateľného rozvoja nielen v rámci Európy, ale aj vo svetovom meradle.

V nadchádzajúcich rokoch budú musieť členské štáty EÚ navrhnúť individuálne stratégie na dosiahnutie spoločného cieľa EÚ do roku 2030. Táto úloha je náročná vzhľadom na rôzne počiatkové podmienky a potenciálne významné rozdiely v politickom úsilí, ktoré si jednotlivé krajiny vyžadujú.

EÚ pozostáva z krajín, ktoré sú síce v niektorých aspektoch relatívne homogénne, ale vykazujú výrazné rozdiely vo svojich priemyselných základniach, technologických štruktúrach a regulačných systémoch. Tieto odchýlky sa prejavujú pri skúmaní HDP na obyvateľa, kde rozdiel medzi najbohatšou (Holandsko) a menej bohatou krajinou (Poľsko) v našej vzorke môže byť až 200 %.⁴ Okrem toho existujú značné rozdiely v kľúčových premenných súvisiacich s klimatickými cieľmi, ako sú emisie na obyvateľa a intenzita uhlíka (emisie na HDP).

Na základe tohto pozadia sa táto diplomová práca snaží objasniť aký vplyv má Európska únia a jej politiky na dosahovanie 13. cieľa, ochrane klímy, a 7. cieľa, dostupná a čistá energia trvalo udržateľného rozvoja v členských krajinách a regiónoch definovanými OSN. Aké konkrétne kroky a opatrenia EÚ v oblasti ochrany klímy sú najviac zásadné pri podpore 13. a 7. cieľa trvalo udržateľného rozvoja v členských krajinách? Aký je dosah týchto opatrení na zníženie emisií skleníkových plynov a ochranu životného prostredia v členských krajinách EÚ? Aký je sociálny a ekonomický vplyv politík zameraných na ochranu klímy na obyvateľstvo, hospodárstvo a odvetvia v členských krajinách?

---

⁴ RUIZ, J. Mid-term policy considerations of the EU green deal [online]. 2023.

1 Rozvoj s víziou: Cesta k trvalo udržateľnej budúcnosti a enviro stratégie Európskej únie

V tejto kapitole preskúmame históriu a vývoj klimatickej problematiky, v snahe pochopiť jej postavenie v súčasnom kontexte a vzťah k Cieľom trvalo udržateľného rozvoja, s dôrazom na enviropolitiku. Náš pohľad na túto tému sa odvíja od vedeckých poznatkov, historických míľnikov a kľúčových udalostí, ktoré formovali povedomie o klimatickej zmene.

1.1 Klimatické vízie a rastúca zodpovednosť

Hoci sa o probléme klimatických zmien začalo hovoriť už v 19. storočí, na celosvetovej úrovni sa o ňom začalo diskutovať až na prvej svetovej klimatickej konferencii v Ženeve v roku 1979. Účastníci tejto konferencie identifikovali naliehavú potrebu kontroly ľudských aktivít, ktoré prispievajú k zmene klímy.⁵ V roku 1985 vznikla Poradná skupina pre skleníkové plyny, ktorá mala identifikovať kľúčové vedecko-politické otázky, a v roku 1988 vytvorili Program OSN pre životné prostredie (United Nations Environment Programme, UNEP) a Svetová meteorologická organizácia (World Meteorological Organization, WMO) formálny Medzivládny panel o zmene klímy (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), čím sa inštitucionalizovala spolupráca v oblasti vedy.

V roku 1989 sa v Haagu, Holandsko, konalo stretnutie 22 hláv štátov, ktoré diskutovalo o zmene klímy. Neskôr, na stretnutí ministrov životného prostredia v Noordwijku, sa dohodli, že vyspelé krajiny by mali do roku 2000 stabilizovať emisie CO₂ na úrovni z roku 1990 a poskytnúť pomoc rozvojovým krajinám.⁶ Rok 1990 bola aj rokom druhej svetovej konferencie o klíme, ktorú zorganizovala Svetová meteorologická organizácia. Na tejto konferencii sa identifikovali kľúčové vedecké problémy a politické kroky, vrátane výzvy pre vyspelé krajiny stabilizovať emisie CO₂ z energetického sektora do roku 2005 o aspoň 20 % a podporovať rozvojové krajiny. Znamenalo to to, že rozvinuté krajiny budú mať vedúcu úlohu pri znižovaní vlastných emisií skleníkových plynov a zároveň budú pomáhať

---

⁵ DECLARATION OF THE WORLD CLIMATE CONFERENCE. WMO Proceedings of the World Climate Conference: A Conference of Experts on Climate and Mankind, 1979. č. 537. ISBN: 9263105375

⁶ GUPTA, J. A history of international climate change policy [online]. 2010.

rozvojovým krajinám pri zavádzaní technológií, ktoré by znížili tempo rastu ich emisií, ako aj pri prispôsobovaní sa zmene klímy.⁷

V tejto počiatočnej fáze, ktorá vytvorila podmienky pre rokovania o zmene klímy, sa uskutočnilo niekoľko kľúčových stretnutí, vyslali konkrétne posolstvá, stanovili základné ciele a myšlienky týkajúce sa rozdeľovania zodpovednosti medzi jednotlivými krajinami.

Rok 1991 bol začiatkom aktívneho desaťročia. Práve bol zbúraný Berlínsky múr a vzťahy medzi Východom a Západom sa nanovo definovali a koniec studenej vojny so sebou priniesol všeobecný politický optimizmus. Zdroje, ktoré sa predtým vynakladali na vojenské účely, sa teraz mohli použiť na riešenie environmentálnych a rozvojových otázok. V oblasti životného prostredia a rozvoja prebiehali dva kľúčové globálne procesy. Prvým bol prípravný proces na Konferenciu OSN o životnom prostredí a rozvoji (United Nations Conference on Environment and Development, UNCED), ktorá mala vyvrcholiť v Riu de Janeiro v roku 1992, a druhým boli rokovania o klíme, ktoré začal Medzivládny rokovací výbor zriadený pod záštitou Valného zhromaždenia OSN.⁸ Začali sa aj rokovania o zmluve o biodiverzite. Prvé dva roky tohto desaťročia boli intenzívne. Pravidelne sa konali celosvetové stretnutia zamerané na prípravu UNCED, rokovania o biodiverzite a o klíme.

V roku 1992 bola na konferencii UNCED prijatá Deklarácia z Ria o životnom prostredí a rozvoji, Agenda 21, Dohovor o biodiverzite a Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (UN Framework Convention on Climate Change, UNFCCC). Zmluva bola rýchlo ratifikovaná a nadobudla platnosť v roku 1994. Ciele v dohovore však boli nejednoznačne formulované v dôsledku tlaku zo strany Spojených štátov. To si vyžiadalo prísnejšie opatrenia a na prvej konferencii zmluvných strán (Conference of the Parties, COP) vznikol tlak na prijatie opatrení.⁹ Na COP1 v Berlíne bol prijatý Berlínsky mandát na podporu právne záväzných záväzkov na zníženie emisií s ohľadom na časové horizonty, ako sú roky 2005, 2010 a 2020.¹⁰

V tomto počiatočnom období sa svet delil na rozvinuté a rozvojové krajiny. Rozvinuté krajiny tvoril "prvý svet" a rozvojové krajiny "tretí svet" a malé ostrovné štáty. „Druhý svet“, ktorý sa po skončení studenej vojny práve rozpadol ako celok, sa rozpadol na jednu skupinu, ktorá bola prizvaná k prvému svetu (krajiny s transformujúcou sa ekonomikou), a druhú

---

⁷ MINISTERSKÁ DEKLARÁCIA. Druhá svetová konferencia o klíme, Prijaté ministrami a ďalšími predstaviteľmi 137 krajín a EK, Ženeva, November 6–7, 1990.

⁸ Zavedenie jednotného medzivládneho negociačného procesu pod záštitou Valného zhromaždenia s podporou UNEP a WMO na prípravu Rámcového dohovoru o zmene klímy (INC/FCCC), VZ OSN, Res. 45/212, 1990.

⁹ GUPTA, J. A history of international climate change policy. [online]. 2010.

¹⁰ Správa z Prvej konferencie zmluvných strán, FCCC, CP. 1995.

skupinu, ktorá sa štandardne stala súčasťou rozvojového sveta. Kľúčové rozlišovanie medzi rozvinutými a rozvojovými krajinami bolo dvojaké: (1) príspevok k emisiám skleníkových plynov a (2) bohatstvo na obyvateľa. Tieto rozdiely sa však systematicky neuplatňovali a neboli explicitne vyjadrené. Rozvinuté krajiny prisľúbili vedúce postavenie, ktoré zahŕňalo finančnú pomoc rozvojovým krajinám. Všetky rozvinuté krajiny s výnimkou Turecka ratifikovali Dohovor o klíme rýchlo, pretože týmto krajinám neukladal žiadne skutočne komplikované povinnosti; navyše paradigma lídra ich vykresľovala ako lídrov, a nie ako znečisťovateľov. Rozvojové krajiny ratifikovali dohovor rýchlo, aby vyvíjali tlak na rozvinuté krajiny, aby sa zúčastnili na tvorbe pravidiel, aby čelili ich negatívnej povesti v oblasti ľudských práv alebo v oblasti odlesňovania, alebo preto, že dohovor by im priniesol potenciálne zdroje. V rozhovoroch však vyjadrili aj obavy, že Dohovor o zmene klímy by sa mohol využiť na zabránenie ich vlastnému rozvoju.¹¹

UNCED (1992) priniesla päť produktov: akčný program pre 21. storočie s názvom Agenda 21, ktorý obsahoval kapitolu o atmosfére; Deklaráciu z Ria o životnom prostredí a rozvoji, ktorá zdôraznila 26 zásad, ktoré by mali určiť, ako sa majú riešiť globálne problémy; Dohovor o biologickej diverzite; zásady lesného hospodárstva a Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (UNFCCC).

V roku 1996 optimizmus po studenej vojne vyprchal a bolo jasné, že nebude ľahké oddeliť ekonomický rast od skleníkových plynov. Proti tomuto všeobecnému pesimizmu sa vytvárala nádej, že by sa možno mohla dosiahnuť dohoda na COP3 v Kjóte v roku 1997. Pred Kjótom bola v roku 1997 v Spojených štátoch prijatá Byrdova-Hagelova rezolúcia.¹² Táto rezolúcia vyzvala Spojené štáty, aby neakceptovali akékoľvek budúce záväzné kvantitatívne ciele, kým a pokiaľ sa kľúčové rozvojové krajiny tiež zmysluplne nezúčastnia, najmä z dôvodu zvýšených nákladov spojených s prijatím opatrení pre Spojené štáty. Napriek pesimizmu v Spojených štátoch bol v decembri 1997 prijatý Kjótsky protokol.¹³ Ukázalo sa však, že je oveľa ťažšie skutočne zabezpečiť ratifikáciu Kjótskeho protokolu. Spojené štáty americké odstúpili od Kjótskeho protokolu v roku 2001 a Európska únia (EÚ) značne investovala do spoločného vedenia, aby zabezpečila, že Rusko a Japonsko ratifikujú protokol, čo viedlo k nadobudnutiu jeho platnosti v roku 2005.¹⁴ Kjótsky protokol obsahoval

---

¹¹ GUPTA, J. The Climate Change Convention and Developing Countries – From Conflict to Consensus?. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers; 1997. [cit. 2023-11-05] s. 256 ISBN: 9780792345770

¹² BYRD-HAGEL. Kongresový záznam, 3. októbra 1997 (senát Spojených štátov amerických). [online].

¹³ Kjótsky protokol k Rámcovému dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy, s. 37 [online]. 1997.

¹⁴ GUPTA, J. A history of international climate change policy. [online]. [cit. 2023-11-12] 2010.

ponuku politík a opatrení, z ktorých si všetky krajiny mohli vybrať vhodné politiky. Táto ponuka zahŕňala politiky energetickej účinnosti, zalesňovanie a obnovu lesov, trvalo udržateľné poľnohospodárstvo, výskum a využívanie obnoviteľných zdrojov energie, postupné odstraňovanie trhových nedokonalostí a škodlivých dotácií a mnohé ďalšie.

Po odstúpení USA od Kjótskeho protokolu musela EÚ obnoviť svoje úsilie presvedčiť ostatné krajiny, aby ratifikovali Kjótsky protokol a posunuli úsilie o jeho implementáciu ďalej. Spojené štáty medzitým spustili s krajinami v iných častiach sveta viacero bilaterálnych a multilaterálnych aktivít súvisiacich so zmenou klímy, ako napríklad dohody Methane-to-Markets a Ázijsko-tichomorské partnerstvo o čistom rozvoji a klíme. Zasadnutia COP a stretnutia zmluvných strán viedli k postupnému prijímaniu rozhodnutí, ktoré sa skončilo konferenciou na Bali v roku 2007. V tomto období došlo k vzostupu mechanizmu čistého rozvoja, k diskusiám o prepojení zmeny klímy s rozvojom a rozvojovou spoluprácou a k čoraz častejším diskusiám o adaptácii.¹⁵

Zdroje na pomoc v oblasti klímy boli nízke a objavila sa nová diskusia o potrebe začleniť zmenu klímy do rozvoja a rozvojovej spolupráce. EÚ urobila všetko pre to, aby posunula diskusie o zmene klímy a prevzala vedúcu úlohu a v tomto období a "zabezpečila jej prežitie a súčasnú dynamiku. Naďalej nesie historickú zodpovednosť za jej úspech".¹⁶

1.1.1 Od míľnikov k transformácii: SDGs, Parížska dohoda a udržateľný rozvoj do roku 2030

Po historických míľnikoch, ktoré formovali povedomie o klimatickej zmene a viedli k vytvoreniu Medzivládneho panelu o zmene klímy a Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy v rokoch 1988 a 1992, sa v roku 2015 v New Yorku konala ďalšia zásadná udalosť – dňa 25. septembra 2015 prijalo 193 krajín Valného zhromaždenia OSN rozvojovú agendu 2030 s názvom „Premena nášho sveta: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj“.¹⁷ Tento program má 92 bodov. V odseku 59 je uvedených 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja a s nimi súvisiacich 169 úloh a 248 ukazovateľov.

Ciele trvalo udržateľného rozvoja (Sustainable Development Goals, SDGs), tiež označované ako globálne ciele, predstavujú 17 vzájomne prepojených cieľov, ktoré majú za

---

¹⁵ MOLLIE, S. Lessons Learned: From Kyoto to Paris. [online]. 2017.

¹⁶ GUPTA, J. A history of international climate change policy. [online]. 2010.

¹⁷ NEW YORK TIMES. Breakdown of U.N. Sustainable Development Goals. New York Times. [online]. [cit. 2023-11-05] 25 september 2015.

účel poslúžiť ako „Spoločný plán pre mier a prosperitu pre ľudí a planétu, teraz aj v budúcnosti“. Tieto ciele boli schválené všetkými členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a ich implementácia začala v rámci Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, ktorá určila 15-ročný plán na ich dosiahnutie.¹⁸ Ciele trvalo udržateľného rozvoja sú univerzálnou výzvou na ukončenie chudoby, ochranu planéty a zabezpečenie mieru a prosperity pre všetkých ľudí do roku 2030. Týchto sedemnást' cieľov trvalo udržateľného rozvoja je integrovaných, pričom sa predpokladá, že opatrenia v jednej oblasti ovplyvnia výsledky v iných oblastiach a že rozvoj musí byť v rovnováhe medzi sociálnou, hospodárskou a environmentálnou udržateľnosťou.¹⁹

Ciele trvalo udržateľného rozvoja vychádzajú zo zásad dohodnutých v rezolúcii A/RES/66/288 s názvom „Budúcnosť, ktorú chceme“.

Medzi tieto ciele patria:

1. *Žiadna chudoba* – skončiť s chudobou vo všetkých jej formách a všade;
2. *Žiadny hlad* – ukončiť hladomor, dosiahnuť potravinovú bezpečnosť a lepšiu výživu a podporiť udržateľné poľnohospodárstvo;
3. *Dobré zdravie a blahobyť* – zabezpečenie zdravého života a podpora blahobytu pre všetkých v každom veku;
4. *Kvalitné vzdelávanie* – zabezpečiť inkluzívne a spravodlivé kvalitné vzdelávanie a podporovať možnosti celoživotného vzdelávania pre všetkých;
5. *Rodová rovnosť* – dosiahnuť rodovú rovnosť a posilniť postavenie všetkých žien a dievčat;
6. *Čistá voda a hygiena* – zabezpečiť dostupné a udržateľné hospodárenie s vodou a sanitáciou pre všetkých;
7. *Dostupná a čistá energia* – zabezpečiť prístup k cenovo dostupnej, spoľahlivej, udržateľnej a modernej energii pre všetkých;
8. *Dôstojná práca a hospodársky rast* – podporovať trvalý, inkluzívny a udržateľný hospodársky rast, plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých;
9. *Priemysel, inovácie a infraštruktúra* – budovať odolnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a podporovať inovácie;
10. *Zníženie nerovností* – znižovať nerovnosti v rámci krajín a medzi nimi;

---

¹⁸ VALNÉ ZHRMAŽDENIE, ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [online]. [cit. 2023-11-05] 2015. s. 1.

¹⁹ UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. Sustainable Development Goals [online]. Dostupné na: <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>

11. *Udržateľné mestá a komunity* – zabezpečiť inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné mestá a ľudské sídla;
12. *Zodpovedná spotreba a výroba* – zabezpečiť udržateľné modely spotreby a výroby;
13. *Ochrana klímy* – prijať naliehavé opatrenia na boj proti zmene klímy a jej dôsledkom;
14. *Život pod vodou* – zachovať a udržateľne využívať oceány, moria a morské zdroje v záujme udržateľného rozvoja;
15. *Život na zemi* – chrániť, obnovovať a podporovať udržateľné využívanie suchozemských ekosystémov, udržateľne hospodáriť s lesmi, bojovať proti dezertifikácii, zastaviť a zvrátiť degradáciu pôdy a zastaviť stratu biodiverzity;
16. *Mier, spravodlivosť a silné inštitúcie* – podporovať mierové a inkluzívne spoločnosti pre udržateľný rozvoj, zabezpečiť prístup k spravodlivosti pre všetkých a budovať účinné, zodpovedné a inkluzívne inštitúcie na všetkých úrovniach;
17. *Partnerstvá pre ciele* – posilniť prostriedky implementácie a oživiť globálne partnerstvo pre udržateľný rozvoj.

SDGs vznikli na konferencii OSN o trvalo udržateľnom rozvoji v Riu de Janeiro, Brazílii v roku 2012, známej aj ako Río+20. Myšlienku globálnych cieľov sprevádzaných konkrétnymi ukazovateľmi pôvodne navrhli vlády Kolumbie a Guatemaly.²⁰ Cieľom bolo vytvoriť súbor univerzálnych cieľov, ktoré by zodpovedali naliehavým environmentálnym, politickým a hospodárskym výzvam, ktorým čelí náš svet. Novodobé ciele nahradili rozvojové ciele tisícročia (Millennium Development Goals, MDGs), ktorými sa v roku 2000 začalo celosvetové úsilie o riešenie chudoby vo svete. Počas úspešných pätnástich rokov sa vďaka MDGs dosiahol pokrok v niekoľkých dôležitých oblastiach: zníženie príjmovej chudoby, zabezpečenie veľmi potrebného prístupu k vode a sanitácii, zníženie detskej úmrtnosti a výrazné zlepšenie zdravia matiek. Odštartovali tiež celosvetové hnutie za bezplatné základné vzdelanie a inšpirovali krajiny, aby investovali do svojich budúcich generácií. Jedným z hlavných úspechov týchto cieľov je výrazný pokrok v boji proti HIV/AIDS a iným liečiteľným chorobám, ako je malária a tuberkulóza.²¹ Hoci MDGs priniesli dôležité úspechy v oblasti chudoby, prístupu k základným službám a zdravotnej starostlivosti, SDGs sa zameriavajú na široké a globálne výzvy. SDGs zahŕňajú 17 cieľov, čo je oproti 8 cieľom MDGs oveľa komplexnejšie. Tento rozšírený rozsah zahŕňa nielen

---

²⁰ EVANS, A. – STEVENS, D. Sustainable Development Goals – A Useful Outcome from Rio + 20? New York University, Centre on International Cooperation, [online]. [cit. 2023-11-05] 2012

²¹ FOCUS2030. What are the Sustainable Development Goals? [online]. [cit. 2023-11-05] 2019.

zniženie chudoby a hladu, ale aj širšie sociálne, environmentálne a hospodárske aspekty udržateľného rozvoja. Na rozdiel od MDGs, ktoré boli primárne určené pre rozvojové krajiny, SDGs sú univerzálnym cieľom pre všetky krajiny, vrátane vyspelých národov. Tým sa vyvoláva zodpovednosť všetkých krajín za dosiahnutie týchto cieľov.

Transformácia smerom k udržateľnosti si vyžaduje riešenie viacerých kríz súčasne. Prijatím ambiciózneho programu na podporu ľudského blahobytu v rámci planetárnych hraníc - Parížskej dohody a SDGs, uznali svetoví lídri v roku 2015 túto naliehavú potrebu. Parížska dohoda je ďalšou iniciatívou medzinárodného spoločenstva v oblasti klímy. Táto dohoda je právne záväzná medzinárodná zmluva o zmene klímy a 12. decembra 2015 v Paríži vo Francúzsku ju prijalo ju 196 zmluvných strán na konferencii OSN o zmene klímy (COP21). Do platnosti vstúpila 4. novembra 2016. Parížska dohoda je medzníkom v multilaterálnom procese boja proti zmene klímy, pretože po prvý raz sa v záväznej dohode spájajú všetky krajiny v boji proti zmene klímy a v prispôsobovaní sa jej dôsledkom. Jej hlavným cieľom je udržať „nárast globálnej priemernej teploty výrazne pod 2 °C v porovnaní s predindustriálnou úrovňou“ a pokračovať v úsilí „obmedziť nárast teploty na 1,5 °C v porovnaní s predindustriálnou úrovňou“. Implementácia Parížskej dohody si vyžaduje hospodársku a sociálnu transformáciu založenú na najlepších dostupných vedeckých poznatkoch. Parížska dohoda funguje na základe päťročného cyklu čoraz ambicióznejších opatrení v oblasti klímy, ktoré krajiny vykonávajú. Od roku 2020 krajiny predkladajú svoje národné akčné plány v oblasti klímy, známe ako národne stanovené príspevky (Nationally Determined Contributions, NDCs). Každý nasledujúci NDC má odrážať čoraz vyšší stupeň ambícií v porovnaní s predchádzajúcou verziou. Vo svojich NDC krajiny oznamujú opatrenia, ktoré prijmú na zníženie emisií skleníkových plynov, aby dosiahli ciele Parížskej dohody. Krajiny vo svojich NDC informujú aj o opatreniach, ktoré prijmú na budovanie odolnosti s cieľom prispôbiť sa dôsledkom zmeny klímy.²² Parížska dohoda je tak hlavným medzinárodným nástrojom na dosiahnutie cieľa udržateľného rozvoja č. 13.

1.1.2 Ochrana klímy

Cieľ udržateľného rozvoja číslo 13 sa zameriava na zmenu klímy a poslaním tohto cieľa je „prijat' naliehavé opatrenia na boj proti zmene klímy a jej dôsledkom“.²³ Synergická

---

²² UNFCCC. The Paris Agreement. [online]. [cit. 2023-11-05] 2015.

²³ VALNÉ ZHRMAŽDENIE, ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [online]. [cit. 2023-11-15] 2015. s. 1.

implementácia je veľmi dôležitá. Dosiahnutie všetkých ostatných cieľov trvalo udržateľného rozvoja bude oveľa náročnejšie bez naliehavých opatrení v oblasti klímy, vrátane cieľov týkajúcich sa chudoby, hladu, prístupu k vode, suchozemských a morských ekosystémov, zdravia, rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien a dievčat a ďalších. Na druhej strane, mnohé z cieľov a zámerov možno dosiahnuť aj spôsobom, ktorý by umožnil adaptívne reakcie na zmenu klímy. Prechod na energetiku, ktorý sa predpokladá v ciele 7 trvalo udržateľného rozvoja, by významne prispel k zníženiu emisií skleníkových plynov v porovnaní s bežnými postupmi.²⁴

Tento cieľ číslo 13 definuje päť kľúčových zameraní („Targets“), ktoré musí každá krajina uznať pri prezentovaní svojich špecifických povinností. Organizácia Spojených národov stanovila päť zameraní a osem ukazovateľov. Zamerania opisujú zámery; ukazovatele predstavujú meradlá, pomocou ktorých svet sleduje, či sa tieto ciele dosiahli. Prvé tri zamerania sú výsledkové zamerania: posilniť odolnosť a schopnosť prispôbiť sa katastrofám súvisiacim s klímou; začleniť opatrenia v oblasti zmeny klímy do politik a plánovania; budovať vedomosti a kapacity na boj proti zmene klímy. Zvyšné dva ciele sú ciele týkajúce sa prostriedkov implementácie: implementovať Rámcový dohovor OSN o zmene klímy a podporovať mechanizmy na zvýšenie kapacít pre plánovanie a riadenie.²⁵

V tabuľke 1 sú uvedené jednotlivé zamerania cieľa trvalo udržateľného rozvoja číslo 13 a jednotlivé ukazovatele prislúchajúce k zameraniu.

---

²⁴ POLITICKÉ FÓRUM NA VYSOKEJ ÚROVNI NA SDG. Diskusia na tému: Review of SDG implementation and interrelations among goals, Discussion on SDG 13 – Climate action [online]. [cit. 2023-12-12] 2019.

²⁵ BARTRAM, J. Policy review of the means of implementation targets and indicators for the sustainable development goal for water and sanitation [online]. 2018.

Cieľ 13. Prijat' naliehavé opatrenia na boj proti zmene klímy a jej dôsledkom

13.1	Posilniť odolnosť a adaptačnú kapacitu voči nebezpečenstvám a prírodným katastrofám súvisiacim s klímou vo všetkých krajinách
	<ul style="list-style-type: none"> • 13.1.1 Počet úmrtí, nezvestných osôb a priamo postihnutých osôb pripisovaných katastrofám na 100 000 obyvateľov; • 13.1.2 Počet krajín, ktoré prijali a vykonávajú národné stratégie znižovania rizika katastrof v súlade so Sendajským rámcom pre znižovanie rizika katastrof na roky 2015 – 2030;²⁶ • 13.1.3 Podiel miestnych samospráv, ktoré prijali a vykonávajú miestne stratégie znižovania rizika katastrof v súlade s národnými stratégiami znižovania rizika katastrof;
13.2	Integrovat' opatrenia v oblasti zmeny klímy do národných politík, stratégií a plánovania
	<ul style="list-style-type: none"> • 13.2.1 Počet krajín s národne stanovenými príspevkami, dlhodobými stratégiami a plánmi, ktoré sa zaoberajú zmiernovaním zmeny klímy, prispôsobovaním sa jej a financovaním; • 13.2.2 Celkové ročné emisie skleníkových plynov;
13.3	Zlepšiť vzdelávanie, zvyšovanie povedomia a ľudskú a inštitucionálnu kapacitu v oblasti zmiernovania zmeny klímy, adaptácie, znižovania jej vplyvu a včasného varovania
	<ul style="list-style-type: none"> • 13.3.1 Rozsah, v akom sú i) vzdelávanie ku globálnemu občianstvu a ii) vzdelávanie k trvalo udržateľnému rozvoju začlenené do a) národných vzdelávacích politík; b) učebných osnov; c) vzdelávania učiteľov a d) hodnotenia žiakov; • 13.3.2 Počet krajín, ktoré informovali o posilnení inštitucionálnych, systémových a individuálnych kapacít na realizáciu adaptácie, zmiernovania a transferu technológií;
13.a	Realizovat' záväzok, ktorý prijali zmluvné strany Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy, a to cieľ spoločne mobilizovat' 100 miliárd USD ročne do roku 2020 zo všetkých zdrojov na riešenie potrieb rozvojových krajín v kontexte

²⁶ Autorská poznámka: V apríli 2020 sa počet krajín a území, ktoré prijali národné stratégie znižovania rizika katastrof, zvýšil na 118 v porovnaní so 48 krajinami a územiami z prvého roku platnosti Sendajského rámca.

zmysluplných opatrení na zmiernenie zmeny klímy a transparentnosti vykonávania a čo najskôr plne uviesť do prevádzky Zelený klimatický fond prostredníctvom jeho kapitalizácie

- *13.a.1* Sumy poskytnuté a mobilizované v amerických dolároch ročne vo vzťahu k pokračujúcemu existujúcemu cieľu kolektívnej mobilizácie vo výške 100 miliárd dolárov do roku 2025;

13.b Podporovať mechanizmy na zvyšovanie kapacít na účinné plánovanie a riadenie súvisiace so zmenou klímy v najmenej rozvinutých krajinách a malých ostrovných rozvojových štátoch vrátane zamerania sa na ženy, mládež a miestne a marginalizované komunity

- *13.b.1* Počet najmenej rozvinutých krajín a malých ostrovných rozvojových štátov s národne stanovenými príspevkami, dlhodobými stratégiami, národnými adaptačnými plánmi, stratégiami uvedenými v adaptačných oznámeniach a národných oznámeniach.

Zdroj: <https://www.globalgoals.org/goals/13-climate-action/>

Správčovské agentúry, ktoré sú nevyhnutné pri monitorovaní a podávaní správ o pokroku v súvislosti s cieľom udržateľného rozvoja č. 13 týkajúcim sa opatrení v oblasti klímy, sú v rámci tohto rámca určené pre konkrétne ukazovatele: Medzinárodná stratégia OSN pre znižovanie katastrof dohliada na ukazovatele 13.1.1, 13.1.2 a 13.1.3 a podáva o nich správy. Tieto ukazovatele sa zameriavajú na stratégie a implementáciu v súvislosti so znižovaním rizika katastrof. Rámcový dohovor OSN o zmene klímy v spolupráci s Organizáciou OSN pre vzdelávanie, vedu a kultúru - Inštitútom pre štatistiku zodpovedajú za ukazovateľ 13.2.1. Tento ukazovateľ sa zaoberá integráciou opatrení v oblasti zmeny klímy do národných politík a stratégií. Rámcový dohovor OSN o zmene klímy a Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) spoločne spracovávajú ukazovatele 13.3.1, 13.a.1 a 13.b.1. Tieto ukazovatele zahŕňajú oblasti, ako je mobilizácia financovania opatrení v oblasti klímy, úsilie o budovanie kapacít a posilnenie odolnosti voči zmene klímy. Gestorské agentúry zabezpečujú presné a komplexné podávanie správ potrebných na sledovanie pokroku a dosiahnutých výsledkov súvisiacich s týmito konkrétnymi ukazovateľmi.²⁷

²⁷ VALNÉ ZHRMAŽDENIE, ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV. Understanding the system of custodian agencies for Sustainable Development Indicators [online]. 2018.

Samotný cieľ udržateľného rozvoja číslo 13, teda dosiahnutie ambiciózných opatrení zameraných na boj proti zmene klímy, sa úzko prelína s ostatnými cieľmi udržateľného rozvoja. Napríklad, úroveň klimatických ambícií, ktoré si krajiny stanovujú (SDG 13), často koreluje s úrovňou chudoby (SDG 1) v danom regióne či krajine. Zvýšenie prístupu k udržateľnej energii (SDG 7) hrá kľúčovú úlohu pri znížení emisií skleníkových plynov, čím posilňuje opatrenia v oblasti klímy.²⁸

1.1.3 Dostupná a čistá energia

Energia bola v rámci 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja OSN uznaná za základnú zložku trvalo udržateľného rozvoja. Cieľom trvalo udržateľného rozvoja číslo 7 je „zabezpečiť prístup k cenovo dostupnej, spoľahlivej, udržateľnej a modernej energii pre všetkých“.

Opäť aj tento cieľ má päť zameraní, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030. Pokrok pri dosahovaní cieľov sa meria pomocou šiestich ukazovateľov. Tri z piatich zameraní sú výsledkové: všeobecný prístup k modernej energii; zvýšenie celosvetového podielu energie z obnoviteľných zdrojov; zdvojnásobenie zlepšenia energetickej účinnosti. Zvyšné dve zamerania sa týkajú prostriedkov realizácie: podpora prístupu k výskumu, technológiám a investíciám do čistej energie; a rozšírenie a modernizácia energetických služieb pre rozvojové krajiny. Inými slovami, tieto ciele zahŕňajú prístup k cenovo dostupnej a spoľahlivej energii a zároveň zvýšenie podielu obnoviteľnej energie v globálnom energetickom mixe. Zameriavajú sa aj na zlepšenie energetickej účinnosti, medzinárodnú spoluprácu a investície do infraštruktúry čistej energie.²⁹

V tabuľke 2 sú uvedené jednotlivé zamerania cieľa trvalo udržateľného rozvoja číslo 7 a jednotlivé ukazovatele prislúchajúce k zameraniu.

---

²⁸ ANSUATEGI, A. The impact of climate change on the achievement of the post-2015 sustainable development goals [online]. 2015.

²⁹ BARTRAM, J. Policy review of the means of implementation targets and indicators for the sustainable development goal for water and sanitation [online]. 2018.

Tabuľka 2: Cieľ 7 – Zamerania a ukazovatele

Cieľ 7. Zabezpečiť prístup k cenovo dostupnej, spoľahlivej, udržateľnej a modernej energii pre všetkých

7.1	Zabezpečiť univerzálny prístup k cenovo dostupným, spoľahlivým a moderným energetickým službám
	<ul style="list-style-type: none"> • 7.1.1 Podiel obyvateľov s prístupom k elektrickej energii; • 7.1.2 Podiel obyvateľstva, ktoré sa primárne spolieha na čisté palivá a technológie;
7.2	Zvýšiť celosvetový podiel energie z obnoviteľných zdrojov
	<ul style="list-style-type: none"> • 7.2.1 Podiel energie z obnoviteľných zdrojov na celkovej konečnej spotrebe energie;
7.3	Zdvojnásobiť celosvetové tempo zvyšovania energetickej účinnosti
	<ul style="list-style-type: none"> • 7.3.1 Energetická náročnosť meraná ako primárna energia a HDP;
7.a	Zintenzívniť medzinárodnú spoluprácu s cieľom uľahčiť prístup k výskumu a technológiám v oblasti čistej energie vrátane obnoviteľných zdrojov energie, energetickej účinnosti a moderných a čistejších technológií využívajúcich fosílna palivá a podporiť investície do energetickej infraštruktúry a technológií čistej energie
	<ul style="list-style-type: none"> • 7.a.1 Medzinárodné finančné toky do rozvojových krajín na podporu výskumu a vývoja čistej energie a výroby energie z obnoviteľných zdrojov vrátane hybridných systémov;
7.b	Rozšíriť infraštruktúru a modernizovať technológie na poskytovanie moderných a udržateľných energetických služieb pre všetkých v rozvojových krajinách, najmä v najmenej rozvinutých krajinách, malých ostrovných rozvojových štátoch a vnútrozemských rozvojových krajinách, v súlade s ich príslušnými programami podpory
	<ul style="list-style-type: none"> • 7.b.1 Inštalovaná kapacita na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov v rozvojových krajinách (vo wattoch na obyvateľa).

Zdroj: <https://www.globalgoals.org/goals/7-affordable-and-clean-energy/>

V roku 2020 bolo oznámené, že ukazovateľ 7.b.1 nahrádza nové znenie, nakoľko predošlé znenie („Investície do energetickej efektívnosti ako podiel HDP a výška priamych zahraničných investícií do finančných transferov na infraštruktúru a technológie do služieb

udržateľného rozvoja“) bolo totožné s ukazovateľom 12.1.1 cieľa udržateľného rozvoja číslo 12, zodpovedná spotreba a výroba.³⁰

Správčovské agentúry zohrávajú kľúčovú úlohu pri monitorovaní a podávaní správ o pokroku v súvislosti s cieľom udržateľného rozvoja číslo 7, ktorý sa zameriava na cenovo dostupnú a čistú energiu. Ukazovatele 7.1.1 a 7.1.2, ktoré sledujú podiel obyvateľstva s prístupom k elektrickej energii a čistým palivám/technologiam, sú pod dohľadom Svetovej banky a Svetovej zdravotníckej organizácie (World Health Organization, WHO). Ukazovateľ 7.2.1, ktorý sa zaoberá zvyšovaním podielu energie z obnoviteľných zdrojov v celosvetovom energetickom mixe, riadi odbor hospodárskych a sociálnych záležitostí Rozvojového programu OSN (Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Development Program, DESA/UNDP), Medzinárodná energetická agentúra (International Energy Agency, IEA) a Medzinárodná agentúra pre obnoviteľné zdroje energie (International Renewable Energy Agency IRENA). Monitorovanie ukazovateľa 7.3.1, ktorým sa hodnotí energetická náročnosť ekonomík, vykonáva DESA/UNDP v spolupráci s IEA. Na vykazovaní ukazovateľa 7.a.1, ktorý sleduje medzinárodné finančné toky na podporu čistej energie v rozvojových krajinách, sa podieľa OECD a IRENA. Za ukazovateľ 7.b.1, ktorý meria pokrok vo výskume a vývoji v energetickom sektore, zodpovedá IEA.

Ukazovatele SDG 7 sa však zameriavajú najmä na sociálno-ekonomické a technicko-ekonomické aspekty, pričom environmentálny rozmer udržateľnosti je značne podceňovaný, čím sa nedosahuje celkový cieľ dosiahnuť udržateľnú energiu, ako je vyjadrený v SDG 7. Vo všeobecnosti je toto zistenie v súlade s tendenciou ukazovateľov SDG nedostatočne riešiť environmentálne problémy.³¹

Hoci sa v agende udržateľnosti venuje veľká pozornosť prechodu na obnoviteľné zdroje energie a technológie už existujú (napr. 17 % elektrickej energie pochádza z vodných elektrární³²), fosílné zdroje energie stále vo veľkej miere dominujú celosvetovej výrobe energie. Energetické systémy sa spájajú s viacerými výzvami v oblasti udržateľnosti vrátane vplyvov zmeny klímy a ich následnej kľúčovej úlohy pri plnení cieľov Parížskej dohody.³³

---

³⁰ UNITED NATIONS, IAEG-SDGs. 2020 Comprehensive Review Proposals Submitted to the 51st session of the United Nations Statistical Commission for its consideration [online]. 2020.

³¹ ZENG, Y. Environmental destruction not avoided with the Sustainable Development Goals [online]. [cit. 2023-12-15] 2020. 795-798. 2020.

³² KURIQI, A. Water-energy-ecosystem nexus: Balancing competing interests at a run-of-river hydropower plant coupling a hydrologic-ecohydraulic approach [online]. 2020.

³³ SELESHI G. Y. Impacts of climate change on energy systems in global and regional scenarios. [online]. 2020.

1.2 Environmentálna politika Európskej únie

Jednotný európsky akt z roku 1987 zaviedol novú „environmentálnu hlavu“ („Environment Title“), ktorá poskytla prvý právny základ pre spoločnú environmentálnu politiku s cieľom zachovať kvalitu životného prostredia, chrániť ľudské zdravie a zabezpečiť racionálne využívanie prírodných zdrojov. Následné revízie zmlúv posilnili záväzok Spoločenstva v oblasti ochrany životného prostredia a úlohu Európskeho parlamentu pri jej rozvoji. Maastrichtskou zmluvou (1993) sa životné prostredie stalo oficiálnou oblasťou politiky EÚ, zaviedol sa spolurozhodovací postup a hlasovanie kvalifikovanou väčšinou v Rade sa stalo všeobecným pravidlom. Amsterdamská zmluva (1999) stanovila povinnosť začleniť ochranu životného prostredia do všetkých sektorových politík EÚ s cieľom podporiť trvalo udržateľný rozvoj. Lisabonskou zmluvou (2009) sa „boj proti klimatickým zmenám“ stal špecifickým cieľom, rovnako ako udržateľný rozvoj vo vzťahoch s tretími krajinami.

V článkoch 11 a 191 až 193 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) je ukotvený právny základ environmentálnej politiky EÚ. EÚ má právomoc konať vo všetkých oblastiach environmentálnej politiky, ako je znečistenie ovzdušia a vody, odpadové hospodárstvo a zmena klímy. Jej pôsobnosť je obmedzená zásadou subsidiarity a požiadavkou jednomyselnosti v Rade v oblasti daňových záležitostí, územného plánovania, využívania pôdy, kvantitatívneho riadenia vodných zdrojov, výberu zdrojov energie a štruktúry dodávok energie.³⁴

1.2.1 Zásady environmentálnej politiky

Zásady EÚ v oblasti životného prostredia slúžia na rôzne účely, napríklad na výklad politík, ako základ pre hodnotenie vládnych opatrení v právnom prostredí a na usmerňovanie rozhodovacích procesov miestnych orgánov. Okrem toho tieto zásady poskytujú informácie sudcom a rozhodovacím orgánom, dodávajú zákonom obsah a smer a chránia prírodné krajiny. Environmentálna politika EÚ je založená na zásadách predbežnej opatrnosti, prevencie a nápravy znečistenia pri zdroji a na zásade „znečisťovateľ platí“.³⁵

---

³⁴ EUROPEAN PARLIAMENT. Environment policy: general principles and basic framework [online]. [cit. 2023-12-15] 2023.

³⁵ EURÓPSKY PARLAMENT. Environment policy: general principles and basic framework [online]. 2023.

Zásada predbežnej opatrnosti umožňuje zaviesť proaktívne opatrenia bez toho, aby sa čakalo, kým sa objavia dôkazy o škodách. Ukazuje sa ako neoceniteľná pri riadení rizík, najmä keď je neistota spojená s možnými vplyvmi daného problému na životné prostredie;

Zásada prevencie ktorá nariaďuje predvídavé opatrenia na zabránenie environmentálnym škodám, je neoddeliteľnou súčasťou plánovacích politík členských štátov a tvorí základ mnohých environmentálnych právnych predpisov;

Environmentálne škody by sa mali odstraňovať pri zdroji, táto zásada dopĺňa preventívny prístup tým, že zabezpečuje rýchle zmiernenie škôd alebo znečistenia v mieste ich vzniku;

Zásada „znečisťovateľ platí“ stanovuje, že tí, ktorí sú zodpovední za znečistenie, znášajú finančné bremeno škôd a ich odstraňovania. Slúži ako odstrašujúci prostriedok a zároveň objasňuje zodpovednosť za škody na životnom prostredí, čím zohráva kľúčovú úlohu v riadení životného prostredia;

Princíp integrácie, táto zásada vyžaduje, aby bola ochrana životného prostredia integrovaná do všetkých ostatných oblastí politiky v súlade s podporou trvalo udržateľného rozvoja. To znamená, že všetky vládne rezorty majú zodpovednosť za ochranu životného prostredia.³⁶

1.2.2 Základný rámec

A. Akčné programy pre životné prostredie

Od roku 1973 Komisia vydáva viacročné environmentálne akčné programy (Environment Action Programmes, EAP), v ktorých stanovuje pripravované legislatívne návrhy a ciele environmentálnej politiky EÚ. V máji 2022 vstúpil do platnosti 8. EAP, ktorý predstavuje právne dohodnutý spoločný program EÚ pre politiku životného prostredia do konca roka 2030. Opakuje sa v ňom aj vízia siedmeho EAP do roku 2050: zabezpečiť blahobyt pre všetkých a zároveň zostať v medziach planéty. Nový program podporuje a rozvíja environmentálne a klimatické ciele Európskej zelenej dohody v rámci šiestich prioritných cieľov:

1. Dosiachnutie cieľa zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030 a klimatickej neutrality do roku 2050;

---

³⁶ CLIENT EARTH. What are environmental principles? [online]. 2019.

2. zvýšenie adaptačnej kapacity, posilnenie odolnosti a zníženie zraniteľnosti voči zmene klímy;
3. pokrok smerom k regeneratívne modelu rastu, oddelenie hospodárskeho rastu od využívania zdrojov a degradácie životného prostredia a urýchlenie prechodu na obehové hospodárstvo;
4. presadzovanie ambície dosiahnuť nulové znečistenie vrátane ovzdušia, vody a pôdy a ochrany zdravia a blahobytu Európanov;
5. ochrana, zachovanie a obnova biodiverzity a posilnenie prírodného kapitálu (najmä ovzdušia, vody, pôdy, lesov, sladkých vôd, mokradí a morských ekosystémov);
6. znižovanie environmentálnych a klimatických tlakov súvisiacich s výrobou a spotrebou (najmä v oblasti energetiky, priemyselného rozvoja, budov a infraštruktúry, mobility a potravinového systému).³⁷

B. Horizontálne stratégie

EÚ predstavila svoju prvú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja (Sustainable Development Strategy, SDS) v roku 2001, čím doplnila svoju Lisabonskú stratégiu o environmentálny rozmer. V reakcii na Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj, Komisia v roku 2016 uverejnila oznámenie s názvom „Ďalšie kroky pre udržateľnú európsku budúcnosť - európske opatrenia pre udržateľnosť“, v ktorom načrtla, ako začleniť ciele udržateľného rozvoja (SDGs) do politických priorít EÚ.

V januári 2019 Komisia predložila dokument na zamyslenie o cieľoch trvalo udržateľného rozvoja s názvom „Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030“, v ktorom predložila tri scenáre na dosiahnutie pokroku v oblasti cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Parlament vyjadril podporu scenáru, ktorý ide najďalej a v ktorom sa navrhuje usmerňovať všetky opatrenia EÚ a členských štátov vymedzením konkrétnych cieľov v oblasti vykonávania SDG, navrhnutím konkrétnych výsledkov do roku 2030 a vytvorením mechanizmu podávania správ a monitorovania pokroku v oblasti SDG.³⁸

C. Vykonávanie, presadzovanie a monitorovanie

V súčasnosti je v tejto oblasti platných niekoľko stoviek smerníc, nariadení a rozhodnutí. Účinnosť environmentálnej politiky EÚ však do veľkej miery závisí od jej

---

³⁷ EURÓPSKY PARLAMENT. Environment policy: general principles and basic framework [online]. 2023.

³⁸ Tamtiež.

vykonávania na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni a nedostatočné uplatňovanie a presadzovanie zostáva dôležitým problémom. Monitorovanie je veľmi dôležité - tak stavu životného prostredia, ako aj úrovne vykonávania právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia.

V roku 2001 EÚ prijala (nezáväznú) minimálne normy pre environmentálne inšpekcie, aby sa vyrovnala s veľkými rozdielmi v úrovni ich vykonávania v jednotlivých členských štátoch. S cieľom zlepšiť presadzovanie environmentálneho práva EÚ musia členské štáty stanoviť účinné, primerané a odrádzajúce trestné sankcie za najzávažnejšie environmentálne priestupky. Patria sem napríklad: nezákonné emisie alebo vypúšťanie látok do ovzdušia, vody alebo pôdy, nezákonný obchod s voľne žijúcimi živočíchmi a rastlinami, nezákonný obchod s látkami poškodzujúcimi ozónovú vrstvu a nezákonná preprava alebo skládanie odpadu. Sieť Európskej únie pre implementáciu a presadzovanie environmentálneho práva (The European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law, IMPEL) je medzinárodná sieť environmentálnych orgánov členských štátov EÚ, prístupujúcich a kandidátskych krajín, ako aj Nórska, ktorá bola vytvorená s cieľom posilniť presadzovanie práva tým, že poskytuje platformu pre tvorcov politik, environmentálnych inšpektorov a úradníkov zodpovedných za presadzovanie práva na výmenu nápadov a osvedčených postupov.³⁹

V máji 2016 Komisia spustila preskúmanie environmentálneho vykonávania, nový nástroj, ktorý má pomôcť dosiahnuť úplné vykonávanie právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia a ktorý ide ruka v ruke s jej kontrolou vhodnosti (Program regulačnej vhodnosti a efektívnosti - REFIT) monitorovania a oznamovacích povinností podľa existujúcich právnych predpisov EÚ tak, aby bolo jednoduchšie a menej nákladné.⁴⁰

V roku 1990 bola v Kodani založená Európska environmentálna agentúra (European Environment Agency, EEA), ktorej úlohou je podporovať rozvoj, implementáciu a hodnotenie environmentálnej politiky a informovať o nej širokú verejnosť. V roku 2020 uverejnila svoju šiestu správu o stave životného prostredia o stave a perspektívach európskeho životného prostredia.⁴¹

EÚ prevádzkuje aj Európsky program pozorovania Zeme (Copernicus), ktorý poskytuje údaje zo satelitného pozorovania pôdy, morí, atmosféry a zmeny klímy. Pokiaľ ide o znečisťujúce látky vypúšťané do ovzdušia, vody a pôdy, Európsky register

---

³⁹ Tamtiež.

⁴⁰ EURÓPSKA KOMISIA. REFIT – making EU law simpler, less costly and future proof [online]. 2023.

⁴¹ EUROPEAN ENVIRONMENTAL AGENCY. What is the Agency's main purpose? [online]. 2023.

uvoľňovania a prenosov znečisťujúcich látok (E-PRTR) poskytuje kľúčové environmentálne údaje z viac ako 30 000 priemyselných zariadení v EÚ.⁴²

1.2.3 Medzinárodný vplyv EÚ

EÚ zohráva kľúčovú úlohu v medzinárodných rokovaníach o životnom prostredí. Je zmluvnou stranou mnohých globálnych, regionálnych alebo subregionálnych multilaterálnych dohôd o životnom prostredí týkajúcich sa širokého spektra otázok, ako je ochrana prírody a biodiverzity, zmena klímy a cezhraničné znečistenie ovzdušia alebo vody. EÚ pomáhala formovať niekoľko významných medzinárodných dohôd ako napríklad Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj, Parížsku dohodu o zmene klímy a Sendajský rámec pre znižovanie rizika katastrof. Stala sa tiež zmluvnou stranou Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, CITES), čím zdôraznila svoje odhodlanie chrániť biodiverzitu a obmedziť nezákonný obchod s voľne žijúcimi živočíchmi a rastlinami.⁴³

Medzinárodnú výkonnosť EÚ možno ďalej zlepšiť využitím jej diplomatického potenciálu. Keďže ostatné zdroje, ktoré má EÚ k dispozícii, sú obmedzené, Únia musí zamerať svoje úsilie na rozvoj svojich kapacít mäkkej moci. Diplomacia predstavuje hlavný nástroj mäkkej moci a zahraničnej politiky vo všeobecnosti a EÚ disponuje osobitným diplomatickým potenciálom vzhľadom na rozmanité medzinárodné kontakty rôznych členských štátov.⁴⁴

---

⁴² EURÓPSKA KOMISIA. Copernicus [online]. 2023.

⁴³ EURÓPSKA KOMISIA. Multilateral Environmental Agreements (MEAs) [online]. 2023.

⁴⁴ OBERTHUR S. – ROCHE KELLY C. EU Leadership in International Climate Policy: Achievements and Challenges [online]. 2008.

2 Ciele práce a metodológia

2.1 Cieľ práce

Hlavným cieľom tejto práce je vykonať diferencovanú a komplexnú analýzu súladu politík Európskej únie s celosvetovo významnými Cieľmi trvalo udržateľného rozvoja, konkrétne so zameraním na SDG 13 – Ochrana klímy a SDG 7 – Dostupná a čistá energia. Práca sa snaží kriticky preskúmať environmentálnu stratégiu EÚ v kontexte týchto cieľov, pričom sa zameriava na objasnenie záväzku regiónu riešiť zmenu klímy a podporovať udržateľné energetické postupy. Sledovaním vývoja environmentálnych politík EÚ a ich zosúladenia s míľnikmi stanovenými v cieľoch udržateľného rozvoja a Parížskej dohode sa práca snaží prispieť k cenným poznatkom o úlohe EÚ pri presadzovaní programu udržateľného rozvoja do roku 2030.

V rámci tejto analýzy sme stanovili aj parciálne ciele. Prvým z týchto cieľov je analyzovať právny rámec tvorby a fungovania politík na úrovni EÚ v oblasti životného prostredia. Tento krok je nevyhnutný na pochopenie spôsobu, akým sú politiky navrhované a implementované v EÚ v súvislosti so životným prostredím a klímou. Ďalším parciálnym cieľom je identifikovať existujúce politiky EÚ v oblasti klímy a čistej energie a posúdiť ich účinnosť a efektivitu v dosahovaní cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Posledným z parciálnych cieľov je posúdenie pokroku EÚ v súlade s cieľmi SDG 13 a SDG 7, vrátane čistých emisií skleníkových plynov, klimatických vplyvov, spotreby a dodávky energie a prístupu k cenovo dostupnej energii. Tieto parciálne ciele budú slúžiť ako základ pre analýzu environmentálnych politík EÚ a ich prínos k dosiahnutiu trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030.

V kontexte týchto cieľov sa táto práca usiluje o ponúknutie komplexného pochopenia toho, ako environmentálne politiky EÚ prispievajú k predpokladanej udržateľnej budúcnosti, prípadne ako ju nedosahujú. Sledovaním vývoja environmentálnych politík EÚ a ich zosúladenia s míľnikmi stanovenými v cieľoch udržateľného rozvoja a Parížskej dohode sa práca snaží prispieť k cenným poznatkom o úlohe EÚ pri presadzovaní programu udržateľného rozvoja do roku 2030. Tento výskum má za cieľ zdôrazniť význam úlohy EÚ v globálnom úsilí o udržateľnosť a odolnosť voči zmene klímy a posilniť dôležitosť koordinovaného úsilia v prospech environmentálnej udržateľnosti.

2.2 Metodológia

Metodológia výskumu použitá v tejto práci využíva empiricko-analytický rámec, ktorý integruje historicko-logické, deskriptívne a analytické metódy s cieľom systematicky skúmať súlad politik Európskej únie s cieľmi udržateľného rozvoja č. 13 a č. 7. Historicko-logická a deskriptívna metóda sa spočiatku využíva na objasnenie kontextuálnych základov environmentálnych politik EÚ. To zahŕňa dôkladné preskúmanie míľnikov vrátane Cieľov udržateľného rozvoja a Parížskej dohody s cieľom vymedziť historický vznik a vývoj záväzku EÚ riešiť zmenu klímy a presadzovať ciele udržateľnej energie do roku 2030.

Následne sa analytická metóda aplikuje na rozbor vzťahu medzi politikami EÚ a cieľov udržateľného rozvoja s osobitným dôrazom na ciele udržateľného rozvoja č. 13 a 7. To zahŕňa dôslednú analýzu politických dokumentov, právnych rámcov a medzinárodných dohôd s cieľom posúdiť diferencované zosúladenie a účinnosť iniciatív EÚ v oblasti opatrení klímy a cenovo dostupnej čistej energie. Okrem toho komparatívna metóda, aj keď použitá v obmedzenom rozsahu, prispieva k analýze kľúčových politik EÚ. Tento diachrónny prístup sa snaží porovnať vývoj politik v rôznych regiónoch EÚ, čo uľahčuje identifikáciu časových rozdielov.

Grafy použité v tejto práci vychádzajú z Eurostatu, pričom ich použitie je podopreté presným postupom získania a spracovania dát, ktorý zabezpečuje ich dôveryhodnosť a relevantnosť vo vedeckom kontexte.

Dôsledným uplatňovaním týchto vedeckých postupov má práca ambíciu poskytnúť dôslednú a diferencovanú analýzu trajektórie EÚ smerom k udržateľnému rozvoju, ktorá ponúka historickú kontextualizáciu aj súčasné hodnotenie dynamiky jej environmentálnej politiky.

2.3 Hypotéza a výskumné otázky

Z hľadiska miestneho vymedzenia sa práca zaoberá politikami EÚ súvisiace s cieľmi udržateľného rozvoja č. 13 a č. 7. Na základe uvedených cieľov sa budeme snažiť potvrdiť alebo vyvrátiť nasledujúcu hypotézu:

Európska únia a jej politiky majú vplyv na dosahovanie 13. cieľa, ochrane klímy, a 7. cieľa, dostupná a čistá energia trvalo udržateľného rozvoja v členských krajinách a regiónoch definovanými Organizáciou spojených národov.

Túto hypotézu budeme overovať pomocou nasledujúcich výskumných otázok:

Aké konkrétne kroky a opatrenia EÚ v oblasti ochrany klímy sú najviac zásadné pri podpore 13. a 7. cieľa trvalo udržateľného rozvoja v členských krajinách?

Aký je dosah týchto opatrení na zníženie emisií skleníkových plynov a ochranu životného prostredia v členských krajinách EÚ?

Aký je sociálny a ekonomický vplyv politík zameraných na ochranu klímy na obyvateľstvo, hospodárstvo a odvetvia v členských krajinách?

Cieľom týchto výskumných otázok je systematicky skúmať a analyzovať vplyv politík EÚ na ciele udržateľného rozvoja číslo 13 a číslo 7 a poskytnúť štruktúrovaný rámec na pochopenie konkrétnych vplyvov politík, environmentálnych výsledkov a širších sociálno-ekonomických dôsledkov v členských štátoch EÚ.

3 Analýza kľúčových politík Európskej únie v oblasti ochrany klímy a dostupnej a čistej energie

V tejto kapitole sa detailne venujeme politikám a opatreniam EÚ, ktoré sú zamerané na dosahovanie kľúčových cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Zameranie tejto analýzy je zhodnotiť účinnosť a efektivitu politík, ktoré EÚ implementuje s cieľom plniť svoje záväzky voči Parížskej dohode a cieľu 13 – Ochrana klímy a cieľu 7 – Dostupná a čistá energia stanoveným Organizáciou spojených národov.

V úvode je potrebné predstaviť si základný právny rámec tvorby a fungovania politiky v oblasti životného prostredia na úrovni EÚ. Právnym základom je Zmluva o fungovaní Európskej Únie (ZFEÚ), ktorá obsahuje základné kompetencie EÚ, ciele v oblasti životného prostredia a základné zásady podľa ktorých sa má legislatívna tvorba uskutočňovať.⁴⁵

Politika životného prostredia patrí do spoločných právomocí EÚ, čo znamená, že EÚ a členské štáty spoločne prijímajú legislatívne akty. Členské štáty môžu taktiež prijímať svoju osobitnú legislatívu na vnútroštátnej úrovni ak sú v súlade s právom únie (článok 4 ods. 2 písm. e) ZFEÚ).⁴⁶ EÚ teda vykonáva opatrenia vo všetkých oblastiach environmentálnej politiky ako znečistenie vody, ovzdušie, pôda, obehové a odpadové hospodárstvo vrátane zmeny klímy. EÚ je však viazaná na jednomyselné hlasovanie v Rade EÚ pri: „opatreniach fiškálnej povahy, územného plánovania, kvantitatívneho hospodárenia s vodnými zdrojmi, využívania pôdy s výnimkou nakladania s odpadmi a opatrenia významne ovplyvňujúce možnosť voľby členského štátu pri výbere medzi rôznymi energetickými zdrojmi a celkovú štruktúru zásobovania energiou“ (článok 192 ods.2 ZFEÚ).⁴⁷

Rozhodovací proces v oblasti životného prostredia sa uskutočňuje prostredníctvom riadneho legislatívneho procesu (článok 294 ZFEÚ). Takýmto spôsobom sa prijímajú právne legislatívne akty EÚ (smernice, nariadenia a rozhodnutia). Proces začína vtedy, keď Európska komisia predloží návrh takéhoto právneho aktu Rade EÚ, ktorá reprezentuje vlády členských štátov a zároveň aj Európskemu parlamentu, kde sa priamo volia poslanci z členských štátov.

---

⁴⁵ ÚRADNÝ VESNÍK. Zmluva o fungovaní Európskej únie [online]. 2016.

⁴⁶ Tamtiež.

⁴⁷ Tamtiež.

Následne sa návrh Komisie preskúmava v týchto dvoch inštitúciách simultánne. Každá z týchto inštitúcií po prerokovaní návrhu prijme svoju pozíciu. Pre túto pozíciu sú aj špecificky stanovené pojmy. Rada EÚ prijme všeobecné smerovanie (pozícia Rady) a Európsky parlament prijme správu spravodajcu (pozícia parlamentu). Po prijatí pozícií sa sformujú neformálne rokovania známe ako trialógy, keďže ide o rokovanie medzi trom inštitúcií a teda Radou EÚ, Európskym parlamentom a Európskou komisiou. Na týchto rokovaníach sa zblížujú pozície Rady a Európskeho parlamentu s cieľom dosiahnutia kompromisnej finálnej dohody na texte návrhu. Ak sa táto dohoda dosiahne, každá inštitúcia si odsúhlasuje kompromisné znenie v rámci svojich rozhodovacích postupov. Pre Európsky parlament je to plenárne hlasovanie a pre Radu je to hlasovanie kvalifikovanou väčšinou, v súčasnej praxi je to stanovené podľa významu legislatívy schvaľované buď jednotlivými formáciami Rady ministrov alebo prostredníctvom Výboru stálych predstaviteľov, ktorý tvoria veľvyslanci členských štátov pri EÚ. Konečným krokom je oficiálny podpis legislatívy predsedom Rady a predsedom Európskeho parlamentu (článok 297 ods. 1 ZFEÚ) a následné uverejnenie v Úradnom vestníku EÚ v podobe platformy Eur-Lex.

Environmentálne politiky a právne predpisy EÚ chránia ovzdušie, prispievajú k sanitácii vody, zabezpečujú likvidáciu odpadu a pomáhajú podnikom pri prechode na udržateľné hospodárstvo. Hoci kvalita životného prostredia je základom zdravia a blahobytu občanov, EÚ čelí mnohým výzvam, ako sú zmena klímy, emisie skleníkových plynov a neudržateľná spotrebiteľská výroba. Na základe cieľa 13 a Agendy 2030 vo všeobecnosti Európska únia zaviedla niekoľko stratégií, ktorými sa snaží čeliť zmene klímy. Zákony, smernice, sankcie, výbory a medzinárodné stretnutia, mohli by sme vymenovať desiatky opatrení, ktoré sa v posledných rokoch pokúsili konkrétne prispieť, ale v tejto podkapitole uvádzame tie najúspešnejšie, ktoré nám slúžia na vytvorenie všeobecného obrazu.

3.1 Politiky a opatrenia EÚ súvisiace s Cieľom 13: Ochrana klímy

3.1.1 Európska zelená dohoda

Európska zelená dohoda (European Green Deal, EGD) je „nová stratégia rastu, ktorej cieľom je premeniť EÚ na spravodlivú a prosperujúcu spoločnosť s moderným, zdrojovo efektívnym a konkurencieschopným hospodárstvom, v ktorom v roku 2050 nebudú žiadne čisté emisie skleníkových plynov a hospodársky rast bude oddelený od využívania

zdrojov“.⁴⁸ V roku 2019 bol vypracovaný úvodný plán kľúčových politík a opatrení potrebných na podporu pokroku v rámci EGD, ktorá je súčasťou iniciatív na dosiahnutie cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Európska komisia spustila v septembri 2020 Zelenú dohodu. Táto stratégia je európskou reakciou na prudký pokles hospodárskej aktivity v roku 2020 v dôsledku krízy Covid-19. Európsky hrubý domáci produkt (HDP) sa v roku 2020 znížil približne o 6 %.⁴⁹ Tento zelený plán zahŕňa financovanie pre zelenú transformáciu, posilnenie európskeho priemyslu a malých a stredných podnikov, podporu obehového hospodárstva, vytvorenie udržateľného potravinového systému a ochranu biodiverzity. EGD priniesla transformačnú zmenu a členské štáty EÚ sa zaviazali, že do roku 2050 vytvoria z EÚ prvú klimaticky neutrálnu zónu. Podľa Ossewaardeho a Ossewaarde-Lowtoo sa Zelená dohoda opisuje ako „nová stratégia rastu, ktorej cieľom je transformovať EÚ na spravodlivú a prosperujúcu spoločnosť s moderným, zdrojovo efektívnym a konkurencieschopným hospodárstvom, v ktorom do roku 2050 nebudú žiadne čisté emisie skleníkových plynov a hospodársky rast bude oddelený od využívania zdrojov“.⁵⁰ Vízia Európskej komisie zahŕňa takmer všetky politiky EÚ a je v súlade s cieľom dohody udržať nárast globálnej teploty pod 2 °C, kým sa ho nepodarí dosiahnuť udržaním na úrovni 1,5 °C. Na tento účel sa majú emisie do roku 2030 znížiť aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňou z roku 1990, čo vytvorí nové príležitosti pre inovácie, investície a zamestnanosť.⁵¹ Podľa Komisie si dosiahnutie klimatického cieľa do roku 2030 vyžiada dodatočné ročné investície vo výške 260 miliárd EUR, čo predstavuje približne 1,5 % HDP v roku 2018.⁵²

Hlavnými zámermi EGD sú dosiahnutie čistej uhlíkovej neutrality Európskej únie do roku 2050 a oddelenie emisií od hospodárskeho rastu a využívania zdrojov. EGD nie je samostatným právnym predpisom, ale všeobecnou politickou stratégiou, ktorá stanovuje ambície a ciele v rôznych oblastiach politiky. Na jej uskutočnenie budú potrebné revízie existujúcich nariadení a noriem v nasledujúcich rokoch, ako aj prijatie nových zákonov a smerníc a ich implementácia. Zelenú dohodu tvorí osem kľúčových oblastí:

- 1) Zvýšenie klimatických ambícií EÚ na roky 2030 a 2050;
- 2) Dodávanie čistej, cenovo dostupnej a bezpečnej energie;

---

⁴⁸ EURÓPSKA KOMISIA. Communication from the commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Green Deal [online]. 2019.

⁴⁹ IMF. World Economic Outlook Database [online]. [cit. 202-03-07] 2021.

⁵⁰ OSSEWAARDE, M. – OSSEWAARDE-LOWTOO, R. The EU's green deal: a Third alternative to green growth and degrowth? [online]. [cit. 202-03-07] 2020.

⁵¹ BRODNY, J. – TULAK, M. The comparative assessment of sustainable energy security in the Visegrad countries. A 10-year perspective [online]. 2021.

⁵² EUROPEAN COMMISSION. The European Green Deal: Questions & Answers [online]. 2019.

- 3) Mobilizácia priemyslu pre čisté a obehové hospodárstvo;
- 4) Výstavba a renovácia energeticky a zdrojovo efektívnym spôsobom;
- 5) Ambícia nulového znečistenia životného prostredia bez toxických látok;
- 6) Zachovanie a obnova ekosystémov a biodiverzity;
- 7) „Farm to fork“: spravodlivý, zdravý a ekologický potravinový systém;
- 8) Urýchlenie prechodu na udržateľnú a inteligentnú mobilitu.

Zelená dohoda tvorí nenahraditeľnú súčasť stratégie s cieľom dosiahnuť Agendu 2030 a ciele udržateľného rozvoja, ktoré stanovila OSN, ako aj ďalšie priority uvedené v politických usmerneniach predsedníčky von der Leyenovej. Komisia prostredníctvom zelenej dohody preformuluje proces makroekonomickej koordinácie tak, aby zohľadňoval ciele udržateľného rozvoja OSN, aby udržateľnosť a blahobyt občanov boli centrálnymi zásadami hospodárskej politiky a aby ciele udržateľného rozvoja boli kľúčovým aspektom tvorby politík a činností EÚ.⁵³

Otázka spravodlivosti v klimatickej politike je pre EÚ nepochybne veľmi dôležitá, čoho dôkazom je aj vytvorenie mechanizmu/fondu spravodlivej transformácie (FST) Európskou komisiou. FTS bol koncipovaný ako „kľúčový nástroj na zabezpečenie toho, aby sa prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo uskutočnil spravodlivým spôsobom a aby nikto nezostal pozadu“.⁵⁴ Cieľom tohto mechanizmu je podporiť zavádzanie nízkouhlíkových technológií a podporiť hospodársku diverzifikáciu prostredníctvom investícií odolných voči zmene klímy a vytvárania pracovných miest, ktoré uľahčujú investičné fondy. Prostredníctvom Fondu spravodlivej transformácie EÚ podporuje pracovníkov a regióny, aby mohli rozvíjať nové zručnosti a prosperovať v ekologickom hospodárstve. Podobne Sociálny klimatický fond (SKF), čiastočne financovaný prostredníctvom systému EÚ na obchodovanie s emisiami, poskytne členským štátom účelové finančné prostriedky na podporu zraniteľných skupín, okrem iného vďaka investíciám do energetickej účinnosti, obnovy budov a čistého vykurovania. Medzitým nástroje ako Fond solidarity EÚ a mechanizmus civilnej ochrany EÚ priniesli podporu tam, kde bola najviac potrebná, vrátane poľnohospodárskych komunít, po katastrofách súvisiacich s klímou, ako sú lesné požiare, búrky a povodne.

---

⁵³ EURÓPSKA KOMISIA. Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov – Európska zelená dohoda [online]. 2020.

⁵⁴ EUROPEAN COMMISSION. The Just Transition Mechanism: making sure no one is left behind [online]. 2021.

3.1.2 Európsky právny predpis v oblasti klímy

Európsky právny predpis v oblasti klímy zapisuje do zákona cieľ stanovený v Európskej zelenej dohode pre európske hospodárstvo a spoločnosť stať sa klimaticky neutrálnymi do roku 2050. Zákon tiež stanovuje prechodný cieľ znížiť čisté emisie skleníkových plynov do roku 2030 aspoň o 55 %, v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Cieľom zákona je zabezpečiť, aby všetky politiky EÚ prispievali k tomuto cieľu a aby všetky sektory hospodárstva a spoločnosti zohrávali svoju úlohu. Tento predpis bol uverejnený v úradnom vestníku 9. júla 2021 a účinnosť nadobudol 29. júla 2021.⁵⁵

3.1.3 Snaha o nulové znečistenie

Na základe EGD bola predstavená a 12. Mája 2021 prijatá stratégia „Smerom k nulovému znečisteniu ovzdušia, vody a pôdy“ ako kľúčový cieľ Európskej zelenej dohody. Plán reaguje na viaceré aspekty životného prostredia (chemikálie, voda, pôda, ovzdušie, obehové hospodárstvo, priemyselné emisie, príroda a biodiverzita, hluk, plasty a moria) v ktorých sa snaží cez legislatívne a nelegislatívne návrhy lepšie predchádzať znečisteniu, odstraňovať ho a monitorovať.

Víziou nulového znečistenia do roku 2050 je zníženie znečistenia ovzdušia, vody a pôdy na úroveň, ktorá sa už nepovažuje za škodlivú pre zdravie a prírodné ekosystémy. Kľúčové ciele do roku 2030, ktoré majú urýchliť znižovanie znečistenia pri zdroji:

- 1) zlepšenie kvality ovzdušia s cieľom znížiť počet predčasných úmrtí spôsobených znečistením ovzdušia o 55 %;
- 2) zlepšenie kvality vody znížením množstva odpadu, plastového odpadu v mori o 50% a mikroplastov uvoľňovaných do životného prostredia o 30 %;
- 3) zlepšenie kvality pôdy znížením strát živín a používania chemických pesticídov o 50 %;
- 4) zníženie počtu ekosystémov EÚ, v ktorých znečistenie ovzdušia ohrozuje biodiverzitu, o 25 %;
- 5) zníženie podielu ľudí chronicky rušených hlukom z dopravy o 30 %;

---

⁵⁵ EUROPEAN COMMISSION. European Climate Law [online].

- 6) výrazné zníženie tvorby odpadu a o 50 % zníženie zvyškového komunálneho odpadu.⁵⁶

Cieľom akčného plánu je posilniť vedúce postavenie EÚ v oblasti zelených, digitálnych a hospodárskych technológií a zároveň vytvoriť zdravšiu a sociálne spravodlivejšiu Európu. Poskytuje kompas na začlenenie prevencie znečistenia do všetkých príslušných politík EÚ, na zintenzívnenie vykonávania príslušných právnych predpisov EÚ a na identifikáciu možných nedostatkov.

Prehľad súčasného stavu znečistenia v EÚ a trendy znečistenia za posledné roky a o tom, či je pravdepodobné, že dosiahneme ciele nulového znečistenia do roku 2030 nám poskytuje Výhľad nulového znečistenia, zverejnený 8. decembra 2022. Tento výhľad hovorí o dosahovaní pokrokov v cieľoch do roku 2030.

Tento výhľad ukazuje, že celkovo sa úrovně znečistenia znižujú vo viacerých oblastiach, napr. pokiaľ ide o znečistenie ovzdušia alebo znečistenia pesticídmi. Ostatné problémy týkajúce sa znečistenia pritom pretrvávajú, napr. vývoj v prípade znečistenia hlukom, živinami alebo v dôsledku tvorby komunálneho odpadu sa v priebehu posledných rokov udržuje na pomerne stabilnej úrovni. Limity EÚ v oblasti znečistenia na ochranu biodiverzity sa výrazne prekročili. Pomalý pokrok je identifikovaný aj pri dosahovaní cieľov znižovania platového znečistenia a komunálneho odpadu. (Pokiaľ ide o odpad, z najnovších štatistických údajov vyplýva, že celkové množstvo vzniknutého odpadu sa od roku 2010 do roku 2020 znížilo o 4 %. V prípade zvyškového komunálneho odpadu sa od roku 2016 nezaznamenala žiadna podstatná zmena⁵⁷. Zároveň sa objem odpadu z obalov za posledných desať rokov zvýšil o 19 %.) Hmatateľný pokrok sa dosiahol pri znižovaní škodlivých vplyvov na zdravie v súvislosti so znečistením ovzdušia (ako sú srdcové ochorenia, rakovina a ochorenia dýchacích ciest).⁵⁸

Dosiahnutie cieľov nulového znečistenia do roku 2030 preto nemožno zaručiť. Preto je potrebné zrýchliť zelenú a digitálnu transformáciu EÚ. V strednodobom a dlhodobom horizonte sa však môžeme pokúsiť nájsť spôsoby na premenu súčasných výziev na príležitosti v záujme riešenia znečistenia. Napríklad spoločná vôľa zvýšiť otvorenú strategickú autonómiu EÚ výrazným zrýchlením zavádzania čistej energie z obnoviteľných zdrojov prispeje aj k znižovaniu znečistenia.

---

⁵⁶ EUROPEAN COMMISSION. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions [online]. 2021.

⁵⁷ EEA. Reaching 2030's residual municipal waste target — why recycling is not enough [online]. 2022.

⁵⁸ EUROPEAN COMMISSION. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions [online]. 2021.

V záujme postupnej realizácie nulového znečistenia sú v súčasnosti najviac potrebné:

- dohoda spoluzákonodarcov o hlavných legislatívnych návrhoch,
- intenzívnejšie vykonávanie kľúčových právnych predpisov EÚ na miestnej, vnútroštátnej a cezhraničnej úrovni,
- presadzovanie celosvetových iniciatív, ktoré podporujú úsilie tretích krajín.

3.2 Politiky a opatrenia EÚ súvisiace s Cieľom 7: Čistá energia

3.2.1 Systém obchodovania s emisiami

Systém Európskej únie na obchodovanie s emisiami (EU Emissions Trading System, EU ETS) je základným kameňom jej politiky v oblasti klímy, ktorej cieľom je nákladovo efektívne znižovať emisie. V súlade so zásadou „znečisťovateľ platí“ sa v rámci systému EU ETS stanovuje limit a cena uhlíka pre emisie z odvetví energetiky a priemyslu, ako aj leteckej dopravy v Európe, ktoré sú zodpovedné približne za 40 % celkových emisií EÚ. Tento systém motivuje k znižovaniu emisií tam, kde je to najmenej nákladné, a to využívaním trhových síl na stanovenie cien uhlíka. Na druhej strane ceny uhlíka určujú príjmy, ktoré systém EU ETS vytvára na investície do opatrení v oblasti klímy a do transformácie energetiky.

Od svojho spustenia v roku 2005 pomohol systém EU ETS znížiť emisie z výroby elektrickej energie a tepla a priemyselnej výroby o 37,3 %⁵⁹, pričom priniesol viac ako 152 miliárd EUR v podobe príjmov z aukcií, ktoré sa rozdelili medzi členské štáty. Členské štáty v prevažnej miere použili tieto príjmy na financovanie investícií do transformácie energetiky a dekarbonizácie, ako aj na sociálne opatrenia na podporu zelenej transformácie. Napriek tomu je potrebné ďalej znižovať emisie, a to aj v iných odvetviach, aby sa dosiahli klimatické ciele pre celé hospodárstvo v rámci európskeho právneho predpisu v oblasti klímy.⁶⁰ Z hľadiska nákladovo efektívneho dosiahnutia tohto cieľa zohráva systém EU ETS zásadnú úlohu.

---

⁵⁹ Autorská poznámka: Emisie v rámci systému ETS zo zariadení v roku 2021 v odvetviach energetiky a priemyslu, bez Spojeného kráľovstva, len s odvetvím energetiky v Severnom Írsku, v porovnaní s upravenou hodnotou emisií v rámci systému ETS za rok 2005 a pri zohľadnení rovnakého rozsahu pôsobnosti. Na základe [prehliadača údajov ETS](#) Európskej environmentálnej agentúry, údaje extrahované 29. 8. 2023.

⁶⁰ NARIADENIE EP A ER (EÚ). 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999 [online]. 2021.

S cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu do polovice tohto storočia sa EÚ zaviazala znížiť emisie do roku 2030 aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. V júli 2021 Európska komisia predstavila balík reforiem politiky „Fit for 55“ na plnenie tohto cieľa⁶¹ vrátane reformy systému EU ETS. Európsky parlament a členské štáty do júna 2023 v Rade EÚ schválili túto reformu aj ďalšie súvisiace reformy. Väčšina zmien rámca EU ETS nadobudne účinnosť od roku 2024.

V súvislosti legislatívneho vývoja v prvej polovici roka 2023 boli v rámci balíka „Fit for 55“ v súvislosti s reakciou EÚ na energetickú krízu (REPowerEU) prijaté dôležité zmeny rámca EU ETS, ktoré sa týkali zvýšení ambície systému EU ETS, zvýšení ambície systému EU ETS a reformy týkajúcej sa leteckej dopravy.

Vďaka týmto reformám sa zrýchlilo znižovanie emisií v rámci smernice o ETS. Okrem toho sa rozsah obchodovania s emisiami rozšíril na námornú dopravu v rámci existujúceho systému (pozri kapitolu 3.1) a na budovy, cestnú dopravu a priemysel s nízkym množstvom emisií prostredníctvom zavedenia nového systému na obchodovanie s emisiami (systém ETS 2) od roku 2027. Rámec EU ETS sa ďalej posilňuje, aby sa zabezpečilo bezproblémové fungovanie systému s cieľom dosiahnuť vyššie ambície. Zároveň sa zmobilizovalo ešte viac zdrojov z obchodovania s emisiami na podporu urýchlenej, inováciami podporovanej a sociálne spravodlivej dekarbonizácie, a to prostredníctvom príjmov z aukcií rozdeľovaných medzi vnútroštátne rozpočty, ako aj z inovačného fondu a modernizačného fondu, ktoré sú financované zo systému EU ETS a Sociálno-klimatického fondu. Sociálno-klimatický fond bol vytvorený paralelne so systémom ETS 2 s cieľom zmierniť prípadné sociálne účinky stanovenia cien uhlíka v nových odvetviach.

S hlavným poslaním riešiť hlavné príčiny a dôsledky energetickej krízy, ktorú vyvolala ruská agresívna vojna proti Ukrajine, Komisia predložila plán REPowerEU.⁶² Zahŕňa ciele reformy a investície s cieľom postupne odstrániť závislosť EÚ od dovozu fosílnych palív z Ruska, zaistiť bezpečnosť dodávok energie, podporiť energetickú efektívnosť a urýchliť prechod na čistú energiu. V záujme realizácie tohto plánu prijali Parlament a Rada vo februári 2023 nariadenie 2023/435⁶³ (nariadenie o pláne REPowerEU).

Nariadenie o pláne REPowerEU zahŕňa mobilizáciu inovačného fondu ako jedného zo zdrojov finančných prostriedkov na vykonávanie tohto plánu. Okrem toho sa ním mení smernica o ETS tak, aby sa 27 miliónov nepridelených emisných kvót z trhovej stabilizačnej

---

⁶¹ EUROPEAN COMMISSION. Delivering the European Green Deal [online]. 2021.

⁶² EURÓPSKA KOMISIA. Oznámenie Komisie – Plán REPowerEU [online]. 2022.

⁶³ NARIADENIE EP A ER (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023 [online]. 2023.

rezervy, ktorých platnosť by inak uplynula, do 31. decembra 2030 využilo na doplnenie inovačného fondu.

Od roku 2021 sa systém EU ETS uplatňuje v 27 členských štátoch EÚ a krajinách Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO) – Island, Lichtenštajnsko a Nórsko (krajiný zapojené do systému EU ETS) a uplatňuje sa aj na elektrárne v Severnom Írsku. Od januára 2020 je systém EU ETS prepojený aj so švajčiarskym systémom na obchodovanie s emisiami.

Plán EÚ v oblasti klímy do roku 2030, ktorého cieľom je znížiť emisie uhlíka o 55 %, je nepochybne ambiciózný cieľ. Na dosiahnutie tohto cieľa bude potrebná kombinácia vyšších cien uhlíka prostredníctvom systému EÚ na obchodovanie s emisiami a prísnejších domácich politík v oblasti klímy pre odvetvia, na ktoré sa v súčasnosti nevzťahujú existujúce ceny uhlíka.

Ceny uhlíka majú významný vplyv na náklady na energiu. Konkrétne, cena uhlíka bola v roku 2019 na úrovni približne 25 EUR/t CO₂ a jej zvýšenie na 84 EUR/tCO₂ v priebehu desiatich rokov by zdvojnásobilo náklady spotrebiteľov na uhlie a zemný plyn, čo by okrem iného priamo ovplyvnilo ceny elektrickej energie.⁶⁴ To vyvoláva kľúčovú otázku o politickej a sociálnej akceptácii vyšších cien energie. Napríklad v júli 2021 vyjadrilo niekoľko krajín vrátane Francúzska, Španielska, Talianska, Maďarska, Lotyšska, Írska a Bulharska obavy z možného vplyvu politík potrebných na dosiahnutie cieľa EÚ na občanov.⁶⁵

3.2.2 *Fit for 55*

Európska komisia 14. júla 2021 predstavila balík „Fit for 55“.⁶⁶ Pôvodne pozostával zo 16 legislatívnych a strategických návrhov, jeho účelom je vo všeobecnosti implementácia Zelenej dohody Európskej únie a zvýšenie emisií skleníkových plynov o 55 % v novoprijatom zákone EÚ o klíme.⁶⁷

EÚ v priebehu rokov vypracovala rozsiahly súbor legislatívnych aktov zaoberajúcich sa témami energetiky a zmeny klímy. Zatiaľ čo nariadenie o riadení energetickej únie a

---

⁶⁴ RUIZ, J. Mid-term policy considerations of the EU green deal [online]. 2023.

⁶⁵ FINANCIAL TIMES. EU climate plans spur national opposition over rising emissions costs [online]. 2021.

⁶⁶ EUROPEAN COMMISSION. Press Release, European Green Deal: the Commission proposes transformation of EU economy and society to meet climate ambitions, [online]. 14 July 2021.

⁶⁷ EU COMMISSION. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, ‘Fit for 55’: delivering the EU’s 2030 Climate Target on the way to climate neutrality [online]. 2021.

opatrenia v oblasti klímy a novoprijatý zákon EÚ o klíme väčšinou určujú zastrešujúce ciele alebo slúžia na účely podávania správ a monitorovania, iné právne akty, ako napr. smernica EÚ o obchodovaní s emisiami (smernica o ETS), nariadenie o využívaní pôdy, zmene využívania pôdy a lesnom hospodárstve (Land Use, Land-Use Change and Forestry, LULUCF) stanovujú čiastkové ciele alebo nástroje na sfunkčnenie dosiahnutie zastrešujúcich cieľov.⁶⁸

Do roku 2021 bol všeobecný cieľ EÚ znížiť emisie skleníkových plynov o 40 % do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990, schválený Európskou radou v roku 2014. To sa zmenilo klimatickým zákonom EÚ z roku 2021, ktorý je jedným z prvých právnych výstupov Európskej zelenej dohody z roku 2019: od nadobudnutia platnosti 29. júla 2021 je samotná EÚ viazaná cieľom klimatickej neutrality do roku 2050. Klimatický zákon EÚ tiež stanovuje záväzok Únie a jej členských štátov dosiahnuť 55 % čisté zníženie emisií skleníkových plynov do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990. Okrem toho obsahuje kvalitatívny cieľ zlepšiť adaptáciu na zmenu klímy.⁶⁹

Opatrenia tohto balíka zahŕňajú dodatočnú podporu čistej dopravy, obnoviteľné zdroje energie a tarifu nazvanú mechanizmus úpravy hraníc uhlíka na emisie z dovozu s vysokým obsahom uhlíka z krajín, ktorým chýbajú dostatočné vlastné opatrenia na zníženie emisií skleníkových plynov. Navrhuje rozšíriť systém obchodovania s emisiami Európskej únie na dopravu a teplo.⁷⁰

Európsky klimatický zákon nielenže predpisuje nové príslušné zvýšené ciele týkajúce sa zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, ale prispôsobuje aj nariadenie EÚ o správe a riadení na niektoré z vyššie uvedených cieľov. Nariadenie o riadení je hlavným právnym nástrojom EÚ na monitorovanie pokroku, pokiaľ ide o celkový cieľ EÚ v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, ako aj pokrok smerom k cieľom v oblasti obnoviteľných energií a energetickej účinnosti. Nariadenie o riadení teda zaväzuje členské štáty pravidelne podávať správy o politikách a opatreniach súvisiacich s týmito cieľmi vo svojich národných energetických a klimatických plánoch (National Energy and Climate Plans, NECP). Komisia pravidelne hodnotí NECP členských štátov a dáva odporúčania v prípade nedostatočných záväzkov alebo pokroku členských štátov.

Stručne povedané, klimatický zákon EÚ stanovuje nový zastrešujúci cieľ pre štruktúru energetickej a klimatickej legislatívy Únie s cieľom klimatickej neutrality do roku

---

⁶⁸ SHACKE S. Implementing the EU Climate Law via the 'Fit for 55' package [online]. 2022.

⁶⁹ Tamtiež.

⁷⁰ PAVLOVIC, I. Comparing the EU's 'Fit for 55' roadmap and the IEA's net-zero scenario [online]. 2021.

2050. Ako prvý krok na ceste ku klimatickej neutralite bol cieľ zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030 zvýšený na 55 % — záväzný záväzok pre EÚ a všetky členské štáty, aj keď nebol čo najdôslednejšie prenesený do nariadenia o správe a riadení, ani rozdelený medzi členské štáty.

3.3 Budúce smerovanie environmentálnej politiky EÚ

V marci 2024 sa uskutočnila Európska konferencia pre spravodlivú transformáciu, zvolaná belgickou federálnou ministerkou pre klímu, životné prostredie, udržateľný rozvoj a Európsku zelenú dohodu, Zakiou Khattabi. Spravodlivá transformácia je jednou z troch priorít belgického predsedníctva (BE PRES) a je chápaná ako sociálne spravodlivý prechod na zelenú ekonomiku, ktorý má zabezpečiť dosiahnutie net-zero záväzku EÚ do roku 2050 pri napĺňaní Európskeho pilieru sociálnych práv. EÚ pripravila legislatívny rámec aj nástroje podpory Európskej zelenej dohody, no teraz je dôležité ich implementovať a pritom zabezpečiť, aby nikto nebol vynechaný, podporiť investície do ľudského kapitálu a zabezpečiť odolnosť a globálnu konkurencieschopnosť EÚ. Belgicko sa začalo téme spravodlivej transformácie aktívne venovať pred tromi rokmi v širokom participatívnom procese zahŕňajúcom zainteresovaných aktérov, akademikov ale aj občanov prostredníctvom zameraných skupín. Ambíciou BE PRES bolo prostredníctvom konferencie usmerniť program práce budúcej EK smerom k spravodlivej transformácii. Za týmto účelom sa pripravuje aj prijatie záverov Rady na ENVI Rade 17.6.2024.⁷¹

Základom pre diskusiu bol názorový dokument Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV) na tému spravodlivej transformácie, ktoré si vyžiadalo BE PRES. Dokument navrhuje vytvorenie Európskeho politického rámca pre spravodlivú transformáciu a prináša množstvo konkrétnych odporúčaní, napr. na vytvorenie Európskeho observatória pre spravodlivú transformáciu (vytvorenie tohto observatória v priebehu roku 2024, pričom jeho úlohou bude poskytovanie expertného poradenstva, analýz a platformy na výmenu skúseností v oblasti spravodlivej transformácie).⁷² EHSV žiada otvorený sociálny a občiansky dialóg k téme spravodlivej transformácie a dostatočné zdroje, keďže FST a SKF ďaleko nie sú postačujúce.

---

⁷¹ JUST TRANSITION CONFERENCE. Správa z Európskej konferencie pre spravodlivú transformáciu. Brusel. 4.-5.3.2024.

⁷² EUROPEAN COMMISSION. Advancing the EU's just transition policy framework: what measures are necessary [online]. 2023.

V diskusii sa účastníci z členských štátov, európskych inštitúcií (EK, EP, EHSV, EIB), socioekonomickí partneri a zástupcovia akademického a mimovládneho sektora zhodli na potrebe zlepšenia prepojenia environmentálnych a sociálnych cieľov EÚ, ktoré je v súčasnosti nedostatočné a vedie k ďalšiemu znevýhodňovaniu najzraniteľnejších obyvateľov a narastajúcemu spoločenskému napätiu. Bola široká zhoda na potrebe zakotvenia spravodlivej transformácie ako dlhodobej priority EÚ, ktorá má byť adekvátne reflektovaná v budúcom viacročnom finančnom rámci.⁷³

Podpredseda EK Maroš Šefčovič ocenil dôraz BE PRES na spravodlivú transformáciu a potvrdil, že musí byť trvalou prioritou EÚ. Protesty farmárov demonštrujú, že bez adresovania sociálnej dimenzie nebude mať zelená transformácia podporu verejnosti, bez ktorej je odsúdená na zlyhanie. Zdôraznil, že transformácia prebieha v zložitej geopolitickej situácii a v situácii, keď je konkurencieschopnosť Európy ťažko skúšaná. Vyzdvihol FST ako dôležitý nástroj spravodlivej transformácie regiónov so špeciálnymi potrebami, kde sú jasne viditeľné prvé úspechy (napr. región Katowice⁷⁴). Od 2026 to má doplniť SKF, pričom je kľúčové, aby bol striktné adresovaný zraniteľným domácnostiam, ktoré najviac negatívne pocítia rozšírenie ETS na sektor budov a cestnej dopravy. Potreba financovania spojená so spravodlivou transformáciou bude enormná a FST, SKF, ani ďalšie európske zdroje nebudú postačovať na jeho pokrytie. Kľúčové budú preto národné zdroje a súkromné financovanie, čo si vyžaduje, aby bola zelená transformácia vnímaná v prvom rade ako business príležitosť s obrovským potenciálom pre dlhodobú konkurencieschopnosť EÚ.⁷⁵

Prof. Wim Van Lancker, zdôraznil, že dve tretiny emisií skleníkových plynov sú spojené so spotrebou domácností, ktorých sa preto prechod na klimatickú neutralitu dotkne bezprecedentne, s najväčším dopadom na domácnosti v riziku chudoby. Existujú rôzne spôsoby podpory týchto skupín obyvateľstva, pričom tie najrozšírenejšie – investície do infraštruktúry a dotácie – sú menej efektívne než regulácia a dane. Vzhľadom na obmedzené množstvo zdrojov je potrebná cielená podpora a preferencia integrovaných ekologicko-sociálnych politík (verejné nájomné bývanie, verejná doprava atď.).⁷⁶

---

⁷³ JUST TRANSITION CONFERENCE. Správa z Európskej konferencie pre spravodlivú transformáciu. Brusel. 4.-5.3.2024.

⁷⁴ Autorská poznámka: Prvá poľská obec, ktorá v roku 1996 podpísala úver s EIB na vytvorenie nových podnikateľských príležitostí a zdravšieho životného prostredia pre svojich občanov. Počas dvoch desaťročí EIB podporila prechod mesta na nízkouhlíkové hospodárstvo pôžičkami v celkovej výške 205 miliónov EUR.

⁷⁵ JUST TRANSITION CONFERENCE. Správa z Európskej konferencie pre spravodlivú transformáciu. Brusel. 4.-5.3.2024.

⁷⁶ Tamtiež.

V diskusii účastníci zdôraznili ciele intervencie, ktoré si vyžadujú väčšiu administratívnu kapacitu, kvalitné a dostupné dáta a prepojené informačné systémy. Kľúčové je aj budovať pozitívny naratív okolo zelenej transformácie, bez angažovanosti a dôvery občanov je odsúdená na neúspech. Aby bolo možné pozitívny naratív udržať, musí byť transformácia sociálne spravodlivá.⁷⁷

Prechod na klimatickú neutralitu bude mať asymetrický dopad na priemysel. Na napĺňanie cieľov Zelenej dohody a SDG je nevyhnutná silná kohézia v EÚ, zapojenie a dialóg s ľuďmi, podpora sociálnych služieb a získavanie nových zručností. Dôraz sa kládol na udržateľnú konkurencieschopnosť. Na vytvorení smernice o spravodlivej transformácii nepanovala zhoda. Na jednej strane viacerí účastníci ju podporili, no pre malé a stredné podniky to predstavuje ďalšiu administratívnu záťaž. Všeobecný konsenzus bol na podpore zavádzania inovácií a aplikovanie územného prístupu pri adresovaní výziev dotknutých priemyselných sektorov. Na zvládnutie výziev v priemysle bude potrebné ciele financovanie do vzdelávania, zručností, ktoré musí byť sociálne a environmentálne podmienené.⁷⁸

3.3.1 Nový cieľ EÚ do roku 2040

Zmena klímy naberá na intenzite a náklady na ňu v reálnom živote sa rýchlo zvyšujú. V roku 2023 došlo k historicky vysokému zrýchleniu narušenia klímy, keď globálne oteplenie po prvýkrát stúplo o 1,48 °C v porovnaní s predindustriálnou úrovňou, pričom teploty oceánov a roztápanie ľadovcov v Antarktickom oceáne výrazne prekonal rekordy. Je čoraz zreteľnejšie, že dosiahnutie stabilnej klímy a zaistenie obývateľnej planéty pre súčasné i budúce generácie si vyžaduje výrazné a rýchle zníženie globálnych emisií skleníkových plynov a prípravu na budúce vplyvy zmeny klímy.⁷⁹

Výstupy z konferencie COP28 v Dubaji a prvé globálne hodnotenie opatrení v oblasti klímy preukazujú, že aj zvyšok sveta sa urýchlene vyberá touto cestou. EÚ zastáva vedúcu úlohu v realizácii opatrení v oblasti klímy, keďže klimatickú neutralitu do roku 2050 začlenila do právnych predpisov, a túto úlohu bude zastávať aj naďalej.⁸⁰

---

⁷⁷ Tamtiež.

⁷⁸ Tamtiež.

⁷⁹ IPCC. AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023. [online]. 2023.

⁸⁰ UNDRR. Unpacking COP28: Key outcomes from the Dubai climate talks, and what comes next [online]. 2023.

Stabilita a úplné vykonanie zavedeného legislatívneho rámca na splnenie cieľov v oblasti klímy a energetiky do roku 2030 je teda predpokladom toho, aby EÚ pokračovala v plnení cieľa do roku 2040 na ceste ku klimatickej neutralite v roku 2050 a aby naplno využila potenciál transformácie. Už samotné rozšírenie súčasných politík na rok 2040 by viedlo k zníženiu o 88 % do roku 2040. Priorizáciou dekarbonizácie na našej ceste ku klimatickej neutralite do roku 2050 sa výrazne zníži dovoz fosílnych palív (o 80 % v roku 2040), a tým sa poskytne väčšia ochrana pred výkyvmi cien a vytvorí sa vedúci trh s čistými technológiami, vďaka čomu sa posilní otvorená strategická autonómia a konkurencieschopnosť EÚ. Je však potrebné venovať viac pozornosti rámcu, ktorým sa zabezpečí prínos klimatickej transformácie pre všetkých občanov už teraz, ako aj v nasledujúcich desaťročiach. Napríklad Európska zelená dohoda sa musí stať aj dohodou o dekarbonizácii priemyslu. Európa potrebuje lepšiu integráciu zamestnanosti a zručností, ako aj sociálnych a distribučných aspektov do opatrení v oblasti klímy a podporný rámec pre dekarbonizovaný priemysel v snahe o udržateľný hospodársky rast, ako aj rovnaké podmienky pre ekologické podniky na celom svete, aby mohli prosperovať. Európa bude musieť naplánovať aj potrebnú energetickú a dopravnú infraštruktúru. Na tieto aspekty sa zamerajú nadchádzajúce preskúmania, s ktorými sa počíta už v existujúcich opatreniach EÚ, aby sa zabezpečilo úspešné naplnenie našich cieľov do roku 2030.⁸¹

Z cieľa do roku 2040 bude vychádzať aj budúce vnútroštátne stanovené príspevky (NDC) EÚ po roku 2030, ktoré musia všetky zmluvné strany Parížskej dohody predložiť UNFCCC do roku 2025 (podľa článku 4 ods. 9 dohody). Cieľom v oblasti klímy do roku 2040 sa stanoví tempo znižovania čistých emisií skleníkových plynov v celej EÚ v období 2030 – 2050 pri účinnom a spravodlivom prechode ku klimatickej neutralite do roku 2050.⁸²

V snahe nasmerovať EÚ na stabilnú cestu ku klimatickej neutralite sa oznámení Európskej komisie predstavuje zníženie čistých emisií skleníkových plynov o 90 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990 ako odporúčaný cieľ do roku 2040. Z analýzy v posúdení vplyvu vyplýva, že na dosiahnutie zníženia čistých emisií skleníkových plynov o 90 % by úroveň zostávajúcich emisií skleníkových plynov EÚ v roku 2040 mala byť nižšia ako 850 Mt ekvivalentu CO₂⁸³ a malo by sa odstrániť až 400 Mt CO₂ (z atmosféry prostredníctvom odstraňovania uhlíka v kontexte využívania pôdy a priemyselného odstraňovania uhlíka).

---

⁸¹ EURÓPSKA KOMISIA. Cieľ Európy v oblasti klímy do roku 2040 a cesta ku klimatickej neutralite do roku 2050 budovaním udržateľnej, spravodlivej a prosperujúcej spoločnosti [online]. 2024.

⁸² Tamtiež.

⁸³ Autorská poznámka: Okrem emisií v sektore LULUCF.

Navrhovaný cieľ je založený na dôkladnom posúdení vplyvu, ktoré sa podrobne zameralo na dôsledky troch možností cieľov do roku 2040:

- možnosť 1 – zníženie až o 80 % v porovnaní s rokom 1990 v súlade s lineárnou trajektóriou od roku 2030 do roku 2050;
- možnosť 2 – zníženie o 85 až 90 % v súlade s úrovňou zníženia čistých emisií skleníkových plynov, ktoré by sa dosiahlo v prípade predĺženia platnosti súčasného politického rámca do roku 2040;
- možnosť 3 – zníženie o 90 až 95 %.⁸⁴

Cieľ 90 % si bude vyžadovať väčšie zameranie a úsilie, aby sa zabezpečila spravodlivá transformácia, než by to bolo v prípade možností menej ambiciózných cieľov, keďže transformácia sa do určitej miery urýchli. Hoci rozdiel medzi možnosťami v nákladoch domácností je obmedzený, politický rámec na obdobie po roku 2030 by mal zahŕňať primerané politické opatrenia na zabezpečenie cenovej dostupnosti energie a prístupu k dekarbonizovaným riešeniam. Prerozdeľovacie opatrenia budú mať zásadný význam z hľadiska riešenia sociálnych vplyvov.⁸⁵

---

⁸⁴ EURÓPSKA KOMISIA. Cieľ Európy v oblasti klímy do roku 2040 a cesta ku klimatickej neutralite do roku 2050 budovaním udržateľnej, spravodlivej a prosperujúcej spoločnosti [online]. 2024.

⁸⁵ Tamtiež.

4 Dosahovanie cieľov SDG v rámci Európskej únie

V rámci analýzy dosahovania stanovených cieľov udržateľného rozvoja, konkrétne cieľov č. 13 a 7, zahrnutých v Agende 2030 pre udržateľný rozvoj, táto kapitola analyzuje pokrok a úspešnosť opatrení týkajúcich sa zmien klímy (cieľ č. 13) a dostupnosti a čistoty energie (cieľ č. 7). EÚ aktívne monitoruje a vyhodnocuje opatrenia, ktoré prijíma, aby dosiahla tieto ciele, a vyvíja politiky a iniciatívy, ktoré sú zamerané na zmiernenie dopadov zmeny klímy a zabezpečenie udržateľnej energetickej budúcnosti

Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj a jej 17 cieľov udržateľného rozvoja, ktoré prijala OSN v septembri 2015, je svetovým plánom na dosiahnutie udržateľného rozvoja v tomto desaťročí. Európska únia sa plne zaviazala k plneniu Agendy 2030 a ciele trvalo udržateľného rozvoja tvoria neoddeliteľnú súčasť pracovného programu Európskej komisie a politických usmernení predsedníčky Komisie Ursuly von der Leyenovej. V tejto súvislosti EÚ predložila svoje prvé dobrovoľné hodnotenie plnenia Agendy 2030 aj na politickom fóre OSN na vysokej úrovni v júli 2023.

Monitorovanie je základným prvkom pri realizácii vízie Agendy 2030 na celosvetovej úrovni, ako aj v EÚ, a to prostredníctvom hodnotenia a vizualizácie pokroku, ktorý sa doteraz dosiahol pri plnení 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Od roku 2017 Eurostat pripravuje výročné správy, v ktorých monitoruje pokrok pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja v kontexte EÚ. Toto vydanie na rok 2023 je siedmou správou z tejto série, v ktorej sa analyzuje pokrok EÚ pri dosahovaní cieľov na základe oficiálneho súboru ukazovateľov SDG EÚ.

V marci 2023 Medzivládny panel pre zmenu klímy (IPCC) potvrdil, že globálne otepľovanie spôsobené antropogénnymi emisiami skleníkových plynov (GHG) zvyšuje frekvenciu a závažnosť extrémov klímy a počasia, čo vedie k rozsiahlym a nepriaznivým vplyvom na ľudí a prírodu na celej planéte. Každý nárast otepľovania zintenzívni dopady a na obmedzenie globálneho otepľovania a prispôbenie sa jeho vplyvom je potrebné urýchlene konať v oblasti globálnej klímy. Globálne emisie skleníkových plynov musia do roku 2030 klesnúť o 43 % a do roku 2050 o 84 % pod úroveň z roku 2019, pričom globálne čisté nulové emisie CO₂ sa musia dosiahnuť začiatkom 50. rokov 20. storočia, ak chceme obmedziť zvýšenie teploty na 1,5 °C bez prekročenia alebo s obmedzením. Zníženie emisií

skleníkových plynov má mnoho vedľajších výhod vrátane kvality ovzdušia, zdravia, biodiverzity a energetickej bezpečnosti.⁸⁶

Európa sa od 80. rokov otepľuje dvakrát viac, ako je celosvetový priemer, čo má ďalekosiahle dôsledky na sociálno-ekonomickú štruktúru a ekosystémy regiónu. Rok 2022 zaznamenal ďalšie ničivé dopady spojené s otepľovaním klímy, pričom extrémne prejavy počasia sa stávajú čoraz bežnejšími. Neskorá jar a letné horúčavy s rekordnými teplotami na mnohých miestach mali za následok rekordný počet dní s veľmi silným tepelným stresom, čo viedlo k viac ako 61 000 úmrtiam v celej Európe. Horúce a suché jarné a letné podmienky, ktoré vyvolali sucho vo väčšine Európy a podnietili početné veľké lesné požiare, nasledovali na jeseň silné zrážky a intenzívne záplavy, ktoré si vyžiadali desiatky úmrtí. Celkovo bolo leto 2022 najteplejším zaznamenaným letom v Európe. V roku 2023 sa naďalej lámali teplotné rekordy, čo potvrdzuje mimoriadne tempo klimatických zmien. Júl bol najteplejším mesiacom v histórii s globálnymi teplotami o 1,5 °C vyššími ako bol predindustriálny priemer. Rastúce teploty a zvyšujúca sa frekvencia extrémnych udalostí prispeli k početným lesným požiarom a do konca júla 2023 zasiahli v celej EÚ viac ako 182 000 hektárov, čo je o 40 % viac ako priemer v rokoch 2003 – 2022, pričom časti Európy zasiahli bezprecedentné záplavy.⁸⁷

4.1 Dosahovanie cieľa č. 13

So zvyšovaním povrchových teplôt čelí EÚ čoraz intenzívnejším klimatickým vplyvom a hospodárskym stratám spôsobeným udalosťami súvisiacimi s klímou, ktoré sa v posledných rokoch zvýšili. Cieľ na rok 2030 zahŕňa čisté odstraňovanie skleníkových plynov z využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva, ktoré naďalej klesá, a teda menej prispieva k pokroku pri dosahovaní čistého cieľa v oblasti skleníkových plynov. Podiel obnoviteľných zdrojov energie sa v EÚ stále zvyšuje, ale na splnenie nového, ambicióznejšieho cieľa do roku 2030 bude potrebný výraznejší pokrok. Viac miestnych a regionálnych samospráv sa pripojilo k iniciatíve Dohovor primátorov a starostov pre klímu a energetiku na realizáciu opatrení na zmiernenie a prispôbenie sa zmene klímy.

---

⁸⁶ IPCC. AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023. [online]. 2023.

⁸⁷ EUROSTAT. Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2023 edition [online]. 2023.

Významný pokrok sa dosiahol aj v oblasti finančnej podpory, pričom sa doplnili výdavky súvisiace s klímou pre rozvojové krajiny.⁸⁸

Celkové hodnotenie pokroku pri dosahovaní cieľa udržateľného rozvoja č. 13 „Ochrana klímy“ sa vyznačuje o niečo viac negatívnymi ako pozitívnymi trendmi vo vybraných ukazovateľoch. Hoci podľa predbežných odhadov na rok 2021 už EÚ znížila svoje čisté emisie skleníkových plynov od roku 1990 približne o 30 %, ⁸⁹ na dosiahnutie ambiciózneho cieľa zníženia o 55 % do roku 2030 bude potrebný výraznejší pokrok. Príslušné dodatočné opatrenia sú už súčasťou balíka Fit for 55. Je dôležité poznamenať, že v tomto hodnotení sa nezohľadňuje ďalší vývoj, ako napríklad cesty a plánované opatrenia uvedené v národných energetických a klimatických plánoch členských štátov. Okrem toho sa v posledných rokoch znížilo odstraňovanie uhlíka dosiahnuté v sektore využívania pôdy a lesného hospodárstva (LULUCF), ktoré prispieva k celkovým čistým emisiám skleníkových plynov. Okrem toho by sa podiel energie z obnoviteľných zdrojov musel zvýšiť oveľa výraznejšie ako v hodnotenom období (2016 až 2021), aby EÚ splnila svoj nový, ambicióznejší cieľ na rok 2030. Hoci priemerná účinnosť emisií CO₂ nových osobných automobilov vykazovala do roku 2020 značné zlepšenie, metodická zmena v testovacím postupe bráni porovnaniu s najnovšími údajmi za rok 2021. Pokiaľ ide o vplyvy klímy a adaptáciu, v roku 2021 prudko vzrástli peňažné straty spôsobené katastrofami súvisiacimi s počasím a klímou. Príspevok EÚ na financovanie opatrení v oblasti klímy pre rozvojové krajiny takmer nepretržite zvyšoval v priebehu posledných rokov. V nasledujúcich častiach identifikujeme pokrok alebo pokles jednotlivých ukazovateľov.

V najnovšej súhrnnej správe IPCC sa jednoznačne uvádza, že ľudská činnosť, najmä viac ako storočie spaľovania fosílnych palív, neudržateľné využívanie energie a pôdy a neudržateľné modely spotreby a výroby, spôsobili globálne oteplenie o 1,1 °C nad úroveň pred industrializáciou. To viedlo k prudkému nárastu extrémnych poveternostných a klimatických javov v každom regióne, čo je v súčasnosti každodennou tvárou klimatických zmien. Zraniteľné komunity sú napriek tomu, že k zmene klímy prispeli najmenej, neúmerne postihnuté. V rokoch 2010 až 2020 sa vo veľmi zraniteľných regiónoch, v ktorých žije približne 3,3 až 3,6 miliardy ľudí, vyskytla 15-krát vyššia úmrtnosť ľudí v dôsledku povodní, sucha a búrok v porovnaní s regiónmi s veľmi nízkou zraniteľnosťou. Nepriaznivé dôsledky zmeny klímy spôsobili značné škody a čoraz viac nenapraviteľných strát na ekosystémoch a

---

⁸⁸ Tamtiež.

⁸⁹ EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY. Approximated estimates for greenhouse gas emissions [online]. 2023.

ľudských životoch, čo vyvolalo nedostatok potravín, stratu obydľí a infraštruktúry, migráciu obyvateľstva a ďalšie. S ďalším zvyšovaním teploty sa tieto extrémne javy budú zhoršovať a bude ťažšie ich zvládnuť. Okrem toho sa so zvyšujúcim sa otepľovaním znižuje účinnosť adaptačných opatrení.⁹⁰

V najnovšej súhrnnej správe Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC) o národne stanovených príspevkoch sa uvádza, že kombináciou klimatických záväzkov 193 zmluvných strán v rámci Parížskej dohody sa do roku 2030 dosiahne mierne zníženie emisií skleníkových plynov (o 0,3 %) v porovnaní s úrovňami v roku 2019. To však značne zaostáva za 43-percentným znížením emisií, ktoré požaduje IPCC, aby sme sa dostali na cestu 1,5 °C, a do konca storočia by to viedlo k neudržateľnému potenciálnemu otepleniu sveta o približne 2,5 °C. IPCC varuje, že bez posilnenia medzisektorových politík svet do roku 2035 pravdepodobne prekročí kritickú hranicu 1,5 °C. Na obmedzenie zmeny klímy je nevyhnutné rýchle, výrazné a trvalé zníženie emisií skleníkových plynov vo všetkých sektoroch, a to už teraz. To si vyžaduje globálne opatrenia na rozvoj odolný voči zmene klímy, urýchlené adaptačné a zmiernujúce opatrenia a využitie synergii s cieľmi trvalo udržateľného rozvoja. Na účinné a spravodlivé opatrenia v oblasti klímy sú naliehavo potrebné zvýšené finančné prostriedky, politické záväzky, koordinované politiky, medzinárodná spolupráca, správa ekosystémov a inkluzívne riadenie.⁹¹

4.1.1 Čisté emisie skleníkových plynov

Týmto ukazovateľom sa merajú emisie skleníkových plynov spôsobené ľudskou činnosťou, ako aj odstraňovanie uhlíka na území EÚ.⁹² Sú integrované do jedného ukazovateľa - čistých emisií skleníkových plynov - vyjadreného v jednotkách ekvivalentov CO₂ (CO₂-eq) na základe potenciálu globálneho otepľovania každého plynu. V súčasnosti sa odstraňovanie uhlíka zohľadňuje len v sektore využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva. Uvedené čisté emisie skleníkových plynov zahŕňajú medzinárodnú leteckú dopravu, nepriame odstraňovanie CO₂ a prirodzené odstraňovanie uhlíka v sektore LULUCF. Ukazovateľ sa týka emisií skleníkových plynov na území EÚ. Emisie skleníkových plynov pochádzajúce z výroby tovaru dovezeného a spotrebovaného v EÚ sa

---

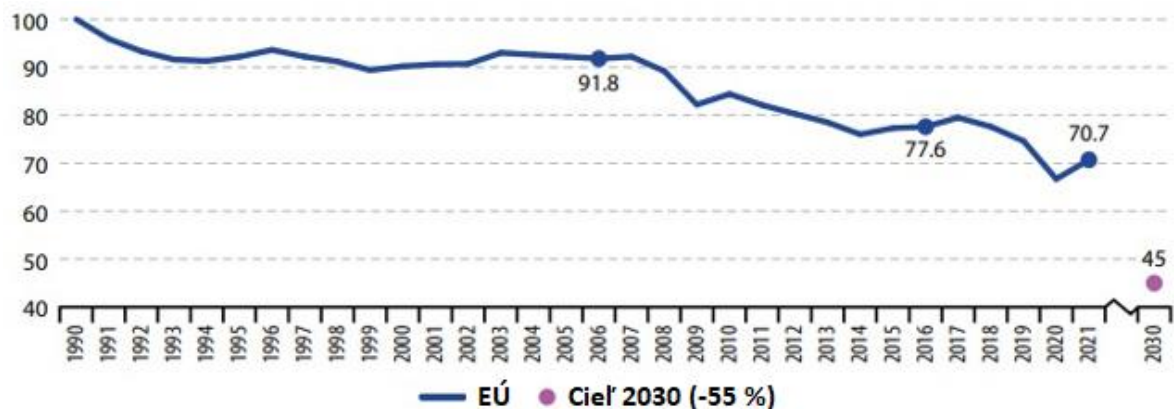
⁹⁰ UNITED NATIONS. The Sustainable Development Goals Report Special edition [online]. 2023.

⁹¹ Tamtiež.

⁹² Autorská poznámka: Do „kjótskeho koša“ skleníkových plynov patria oxid uhličitý (CO₂), metán (CH₄), oxid dusný (N₂O) a tzv. F-plyny, t. j. fluórované uhl'ovodíky, perfluórované uhl'ovodíky, trifluorid dusíka (NF₃) a hexafluorid síry (SF₆).

započítavajú v krajine vývozu podľa pravidiel stanovených Rámcovým dohovorom OSN o zmene klímy (UNFCCC).⁹³ Emisie a odstraňovania, známe ako inventúry skleníkových plynov, predkladajú členské štáty každoročne. EÚ a UNFCCC. Európska environmentálna agentúra (EEA) zhromažďuje súhrnné údaje EÚ a zverejňuje údaje za EÚ a všetky členské štáty. Eurostat opätovne zverejňuje údaje EEA.

Graf 1: Čisté emisie skleníkových plynov, EÚ, 1990-2021

Zdroj: EEA, Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_13_10/default/table?lang=en)

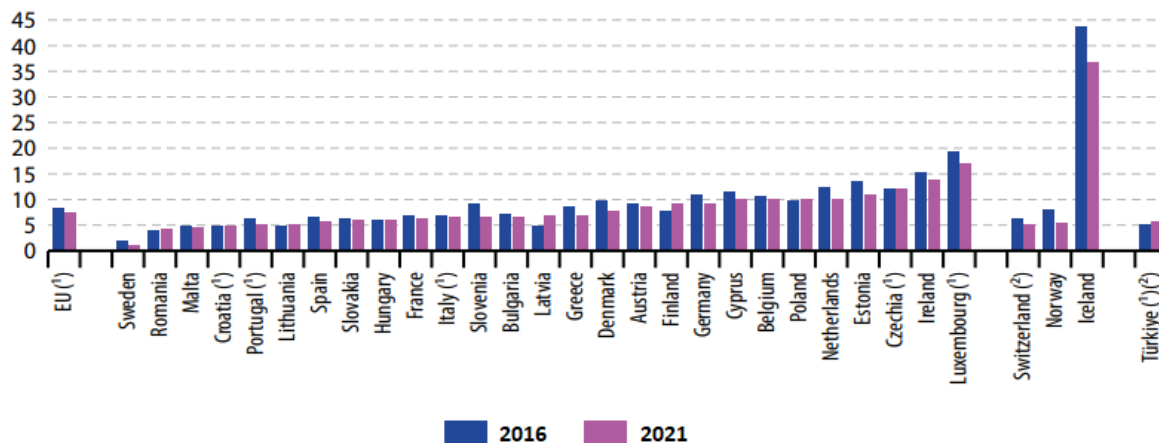
Emisie skleníkových plynov naďalej klesajú v porovnaní s úrovňou pred pandemiou. Je dôležité, aby sa dosiahol cieľ do roku 2030 - zamerania čistých emisií skleníkových plynov, ktoré zahŕňajú čisté odstraňovanie z využívania pôdy a lesného hospodárstva, naznačujú, že EÚ dosiahla v rokoch 1990 až 2021 takmer 30 % zníženie.⁹⁴ To znamená, že počas nasledujúcich deviatich rokov budú musieť emisie klesať oveľa rýchlejšie, ak chce EÚ dosiahnuť svoj cieľ znížiť čisté emisie skleníkových plynov o 55 % do roku 2030. Veľká časť zníženia emisií v EÚ od roku 1990 sa uskutočnila v rokoch 2006 až 2021, pričom čisté emisie v tomto období klesli o 23 %. Krátkodobý trend bol menej jednoznačný a zaznamenal vzostupy aj poklesy. Čisté emisie skleníkových plynov sa v rokoch 2014 až 2017 mierne zvýšili, ale v rokoch 2017 až 2020 opäť klesli. K pozoruhodnému poklesu o 10,6 % došlo v roku 2020, čo možno pripísať najmä opatreniam prijatým v reakcii na pandémiu COVID-19 a súvisiacemu zníženiu spotreby energie. Čisté emisie skleníkových plynov sa však v roku 2021 čiastočne odrazili od dna, pričom v porovnaní s rokom 2020 vzrástli o 6 %. Celkovo čisté emisie EÚ v rokoch 2016 až 2021 klesli o 8,9 %. Odhady emisií skleníkových plynov za prvé tri štvrtroky roku 2022 naznačujú, že emisie skleníkových plynov zostali pod

⁹³ EEA. Greenhouse gas emissions from energy use in buildings in Europe [online]. 2023.

⁹⁴ EEA. Approximated estimates for greenhouse gas emissions [online]. 2023.

úroveňou pred pandémie.⁹⁵ Stále však existuje neistota v súvislosti s vplyvom ruskej invázie na Ukrajinu a následnej energetickej krízy na emisie skleníkových plynov v EÚ.

Graf 2: Čisté emisie skleníkových plynov na obyvateľa podľa krajín, 2016 a 2021 (v tonách na obyvateľa)

Zdroj: EEA, Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_13_10/default/table?lang=en)

V celej EÚ sa čisté emisie skleníkových plynov na obyvateľa v roku 2021 pohybovali od 0,9 do 16,9 tony ekvivalentu CO₂. Luxembursko výrazne prekročilo emisie na obyvateľa ostatných členských štátov, čo možno čiastočne pripísať výrazne vyššiemu počtu dochádzajúcich do práce a tranzitnej doprave.⁹⁶ V porovnaní s rokom 2016 čisté emisie skleníkových plynov na obyvateľa klesli vo všetkých členských štátoch okrem siedmich. Najvýraznejší nárast čistých emisií na obyvateľa zaznamenalo Lotyšsko, a to o 41,7 %, najmä v dôsledku zníženia odstraňovania uhlíka lesnou pôdou. Aj Fínsko a Litva zaznamenali v rokoch 2016 až 2021 nárast čistých emisií o viac ako 10 %. Najvýraznejšie zníženie spomedzi členských štátov vykázalo Švédsko, a to o 50 %, za ktorým nasledovalo Slovinsko s 28,9 %.⁹⁷

Priemerná uhlíková stopa, ktorá sa vzťahuje na emisie CO₂ zo spotreby, sa medzi ľuďmi výrazne líši v závislosti od ich príjmov. Údaje zo Svetovej databázy nerovností ukazujú, že v roku 2020 bola uhlíková stopa 10 % najbohatších obyvateľov EÚ päťkrát vyššia ako u najchudobnejších 50 %. Táto nerovnosť bola najnižšia na Malte (3,9-násobok) a v Holandsku (4) a najvyššia v Luxembursku (7,1), Rumunsku (6,5) a Rakúsku (6,3).⁹⁸

⁹⁵ EUROSTAT. Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2023 edition [online]. 2023.

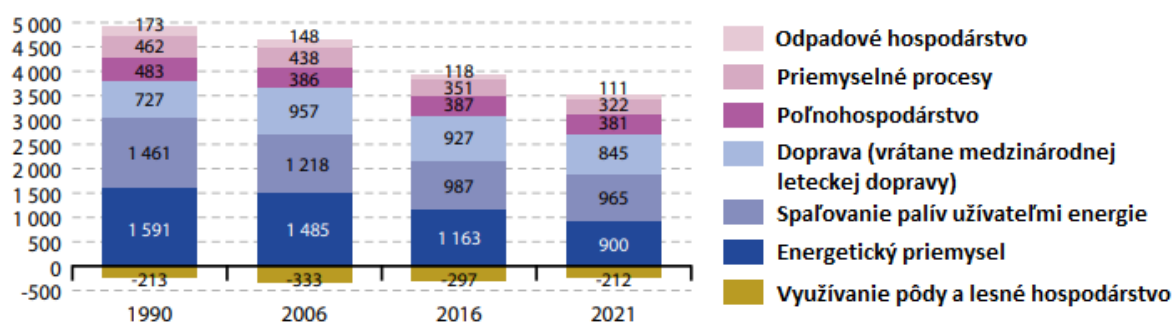
⁹⁶ EUROSTAT. Commuting between regions [online]. [cit. 2024-03-05] 2020.

⁹⁷ EEA. Approximated estimates for greenhouse gas emissions [online]. 2023.

⁹⁸ WORLD INEQUALITY DATABASE. [online]. 2023.

Emisie spojené so spotrebou energie klesli vďaka zníženiu spotreby energie a zvýšenému využívaniu obnoviteľných zdrojov energie. Rozdelenie podľa odvetví v rokoch 1990 a 2021 ukazuje, že všetky odvetvia hospodárstva v tomto období znížili svoje emisie skleníkových plynov okrem dopravy.⁹⁹ Spaľovanie palív v energetických odvetviach – ktoré zahŕňa výrobu elektriny a centrálného tepla – vykázalo najvýraznejšie zníženie. Bolo to spôsobené všeobecným poklesom spotreby energie a rastúcim podielom obnoviteľných zdrojov energie, ktorý v roku 2021 dosiahol 37,5 % spotreby elektrickej energie. V dôsledku tohto vývoja nahradilo spaľovanie palív u užívateľov energie (okrem dopravy) v roku 2020 najväčší zdroj emisií v energetickom priemysle a zostalo sektorom s najvyšším podielom na celkových emisiách skleníkových plynov s 27,4 % v roku 2021. Motorom tohto nárastu spaľovania palív užívateľmi energie bol nárast spotreby fosílnych palív v budovách o 2,3 % v rokoch 2016 až 2021, a to napriek tomu, že podiel obnoviteľných zdrojov energie na vykurovaní a chladení vzrástol v rovnakom období o 2,5 percentuálneho bodu a v roku 2021 dosiahol 22,9 %. Emisie z dopravy sa v období rokov 2016 až 2021 znížili o 8,9 % v dôsledku zníženia spotreby fosílnych palív spolu s nárastom spotreby obnoviteľných palív. Celkovo sa energia z obnoviteľných zdrojov v roku 2021 podieľala na hrubej konečnej spotrebe energie v EÚ 21,8 %. Hoci to bol nárast o 3,8 percentuálneho bodu medzi rokmi 2016 a 2021, zdá sa, že na dosiahnutie 42,5 % podielu obnoviteľných zdrojov na spotrebe energie do roku 2030 je potrebný výraznejší pokrok.¹⁰⁰

Graf 3: Emisie a absorpcie skleníkových plynov podľa sektorov, EÚ, 1990, 2006, 2016 a 2021 (v miliónoch ton ekvivalentu CO₂)

Zdroj: EEA, Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_air_gge/default/table?lang=en)

⁹⁹ EUROSTAT. Greenhouse gas emissions by source sector [online]. 2023.

¹⁰⁰ EUROSTAT. Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2023 edition [online]. 2023.

4.1.2 Klimatické vplyvy a adaptácia

Tento ukazovateľ zahŕňa celkové peňažné straty spôsobené udalosťami súvisiacimi s počasím a klímou. Európska environmentálna agentúra (EEA) zostavuje súhrnné údaje EÚ z databázy CATDAT a následne Eurostat opätovne zverejňuje údaje EEA. Vzhľadom na premenlivosť ročných údajov sa údaje uvádzajú v 30-ročnom kĺzavom priemery¹⁰¹, aby sa uľahčila analýza historických trendov.

Zvyšovanie koncentrácie emisií CO₂ a iných skleníkových plynov vedie ku globálnemu otepľovaniu a zvyšovaniu kyslosti oceánov. V dôsledku globálnych antropogénnych emisií skleníkových plynov bolo desaťročie 2012 až 2021 najteplejšie v histórii, pričom globálna priemerná teplota pri povrchu Zeme sa v porovnaní s predindustriálnou úrovňou zvýšila o 1,11 - 1,14 °C. To znamená, že už došlo k viac ako polovici oteplenia smerom ku globálnej hranici 2 °C stanovenej v Parížskej dohode. Priemerná ročná teplota nad európskym kontinentom sa v tomto desaťročí zvýšila ešte viac, a to o 1,94 - 1,99 °C.¹⁰²

Vplyvy klímy sú dôsledkom zvyšovania teplôt a s tým súvisiacej intenzity a množstva extrémnych udalostí, ktoré ovplyvňujú environmentálne, sociálne a hospodárske systémy. S cieľom minimalizovať tieto vplyvy prijímajú krajiny opatrenia na prispôsobenie sa zmene klímy zavádzaním opatrení, ako je ochrana pred povodňami, prispôsobené poľnohospodárske postupy a hospodárenie v lesoch a udržateľné mestské odvodňovacie systémy. Štúdie ukázali, že rôzne extrémne javy súvisiace s počasím a klímou v Európe a mimo nej sa v dôsledku globálnej zmeny klímy stali závažnejšími a častejšími.¹⁰³

Výsledný vplyv na ľudské systémy a ekosystémy viedol k merateľným stratám v hospodárstve a v živobytí ľudí.¹⁰⁴ Hlásené hospodárske straty vo všeobecnosti odrážajú priame škody na určitých aktívach vyjadrené v peniazoch a ako také sú len čiastočným odhadom celkových škôd. Nezohľadňujú sa v nich straty súvisiace s úmrtnosťou a zdravím, kultúrnym dedičstvom alebo ekosystémovými službami, ktoré by výrazne zvýšili odhad.¹⁰⁵

---

¹⁰¹ Autorská poznámka: Tridsaťročný kĺzavý priemer ukazuje priemer za posledných 30 rokov pre daný rok. Napríklad pre rok 2017 údajový bod zobrazuje priemer od roku 1988 do roku 2017.

¹⁰² EEA. Global and European temperatures [online]. 2023.

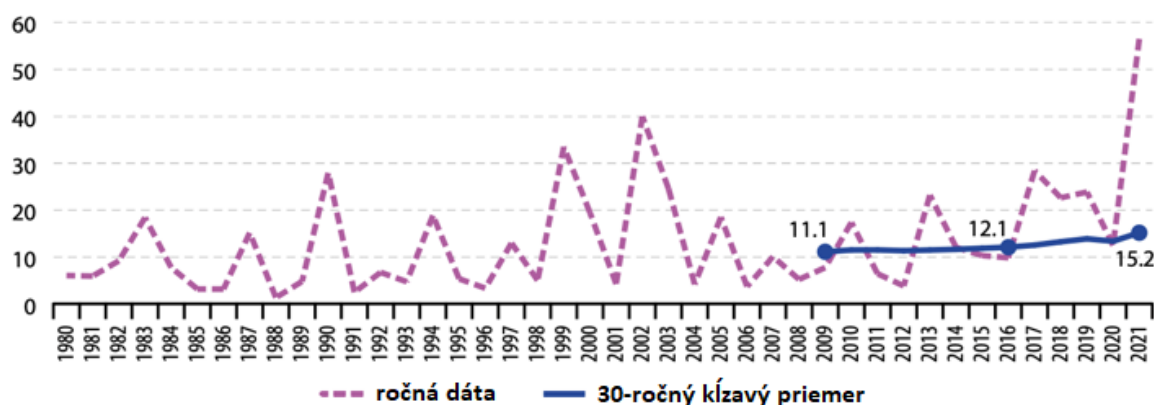
¹⁰³ IPCC. Global Warming of 1.5°C, Special Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge and New York, Cambridge University Press [online]. 2018.

¹⁰⁴ IPCC. Impacts, Adaptation and Vulnerabilities, Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge and New York, In Cambridge University Press [online]. 2021.

¹⁰⁵ IPBES. Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services [online]. 2019.

V období rokov 1980 až 2021 predstavovali straty súvisiace s počasím a klímou celkovo 559,8 miliardy EUR. Na grafe číslo 4 vidíme, že rok 2021 zaznamenal nový negatívny rekord, pričom hospodárske straty súvisiace s klímou dosiahli v tomto roku 56,6 miliardy EUR, z čoho väčšinu (43,2 miliardy EUR) spôsobili hydrologické udalosti. Zaznamenané straty sa však v čase výrazne líšia: približne 57 % celkových strát bolo spôsobených len 5 % jedinečných extrémnych udalostí.¹⁰⁶ Táto variabilita sťažuje analýzu historických trendov. Bližší pohľad na 30-ročný kĺzavý priemer však ukazuje takmer stabilný nárast ročných hospodárskych strát súvisiacich s klímou, a to z 11,1 miliardy EUR v roku 2009 na 15,2 miliardy EUR v roku 2021, čo zodpovedá 36,5 % nárastu. Medzi najdrahšie extrémne klimatické udalosti v období rokov 1980 až 2021 patria búrka Lothar z roku 1999 a záplavy z roku 2000 vo Francúzsku a Taliansku, záplavy v strednej Európe z roku 2002 a silné povodne v Nemecku, Holandsku, Belgicku a Luxembursku v júli 2021.¹⁰⁷

Graf 4: Hospodárske straty súvisiace s klímou, EÚ, 1980-2021 (v miliardách EUR, v stálych cenách)

Zdroj: EEA, Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_13_40/default/table?lang=en)

4.1.3 Financovanie opatrení v oblasti klímy

V rámci prechodu na klimatickú neutralitu sa EÚ snaží presmerovať verejné a súkromné investície do oblastí na podporu tohto cieľu. Z tohto dôvodu EÚ prijala taxonómiu EÚ ako klasifikačný systém pre udržateľné hospodárske činnosti a európsky štandard pre zelené dlhopisy ako dobrovoľný „zlatý“ štandard pre trh so zelenými dlhopismi. Na úrovni EÚ boli zmierňovanie zmeny klímy a prispôbovanie sa jej zahrnuté do všetkých hlavných

¹⁰⁶ EEA. Economic losses from climate-related extremes in Europe (temporal coverage 1980–2021) [online]. 2023.

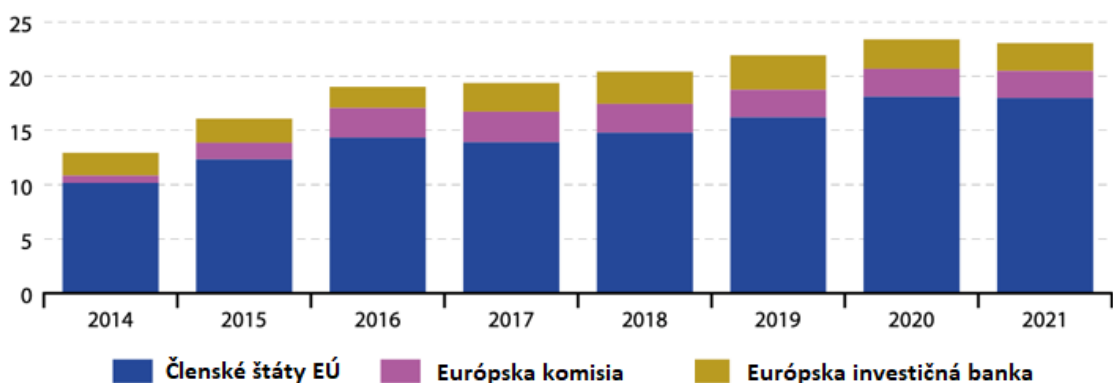
¹⁰⁷ EUROSTAT. Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2023 edition [online]. 2023.

výdavkových programov¹⁰⁸ a EÚ sa tiež zaviazala podporovať medzinárodné opatrenia v oblasti klímy.

Okrem investícií do opatrení v oblasti klímy v rámci svojich hraníc sa EÚ a jej členské štáty zaviazali získavať finančné prostriedky na boj proti zmene klímy a na prispôsobenie sa jej vplyvom v rozvojových krajinách. Podieľajú sa na záväzku rozvinutých krajín sveta spoločne mobilizovať do roku 2025 100 miliárd USD ročne z rôznych zdrojov, nástrojov a kanálov.¹⁰⁹

Celkové príspevky EÚ z verejných financií (vrátane všetkých 27 členských štátov, ako aj inštitúcií EÚ) sa zvýšil z približne 12,9 miliardy EUR v roku 2014 na 23,4 miliardy EUR v roku 2020. V roku 2021 príspevok predstavoval 23,0 miliardy EUR. Dvoma najväčšími prispievateľmi v tomto období boli Nemecko a Francúzsko. EIB a EK boli v roku 2021 tretím, resp. štvrtým najväčším prispievateľom. V roku 2020 boli EÚ, jej členské štáty a EIB spolu najväčšími prispievateľmi z verejných zdrojov na financovanie opatrení v oblasti klímy v rozvojových krajinách na celom svete.¹¹⁰ Je dôležité poznamenať, že v dôsledku metodickej zmeny nie sú údaje od roku 2020 priamo porovnateľné s predchádzajúcimi rokmi, keďže najnovšie údaje vychádzajú len zo záväzkov, a to tak v prípade bilaterálneho, ako aj multilaterálneho financovania.

Graf 5: Príspevok k medzinárodnému záväzku 100 miliárd USD na výdavky súvisiace s klímou, EÚ, 2014-2021 (v miliardách EUR, bežné ceny)

Zdroj: Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_13_50/default/table?lang=en)

¹⁰⁸ EUROPEAN COUNCIL – COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Budget – Multiannual Financial Framework programmes [online]. 2024.

¹⁰⁹ EUROPEAN COMMISSION. A modern budget for a Union that protects, empowers and defends: The Multiannual Financial Framework for 2021–2027 [online]. 2018.

¹¹⁰ EUROPEAN COMMISSION. International climate finance [online]. 2022.

4.2 Dosahovanie cieľa č. 7

Monitorovanie cieľa udržateľného rozvoja č. 7 v kontexte EÚ zahŕňa sledovanie vývoja spotreby energie, dodávok energie a prístupu k cenovo dostupnej energii. EÚ dosiahla za posledných päť rokov mierny pokrok v plnení tohto cieľa udržateľného rozvoja. V oblasti spotreby energie musí EÚ urýchliť pokrok vzhľadom na ambicióznejšie ciele zníženia spotreby energie do roku 2030, ktoré boli dohodnuté v marci 2023.¹¹¹ V oblasti dodávok energie EÚ dosiahla pokrok smerom k novo dohodnutému cieľu do roku 2030, ktorý vyžaduje, aby podiel energie z obnoviteľných zdrojov dosiahol 42,5 %, hoci tempo sa v posledných rokoch spomalilo. EÚ dosiahla svoj cieľ do roku 2020, aby podiel energie z obnoviteľných zdrojov dosiahol 20 %, a mierne znížila svoju závislosť od dovozu. Prístup k cenovo dostupnej energii sa za posledných niekoľko rokov zlepšil. Je dôležité poznamenať, že najnovšie údaje uvedené v tejto kapitole sa vzťahujú na rok 2021, takže ešte neodrážajú nedávny vývoj súvisiaci s vplyvom ruskej invázie na Ukrajinu na spotrebu a dodávky energie.¹¹²

4.2.1 Spotreba energie

Tento ukazovateľ meria celkové energetické potreby krajiny. Spotreba primárnej energie predstavuje celkový dopyt krajiny po energii pred akoukoľvek transformáciou energie, bez energetických nosičov používaných na neenergetické účely. Na porovnanie, konečná spotreba energie zahŕňa energiu spotrebovanú koncovými užívateľmi, ako sú priemysel, doprava, domácnosti, služby a poľnohospodárstvo.

Zvyšovanie energetickej účinnosti je jedným z hlavných pilierov na dosiahnutie cenovo dostupného, spoľahlivého, udržateľného a moderného energetického systému, ako sa predpokladá v 7. ciele trvalo udržateľného rozvoja. Účinné energetické systémy znižujú spotrebu a náklady, znižujú energetickú závislosť a znižujú vplyvy na životné prostredie a klímu spojené s dodávkami a využívaním energie. EÚ sa preto zameriava na zlepšenie energetickej efektívnosti v celom reťazci dodávok energie.¹¹³

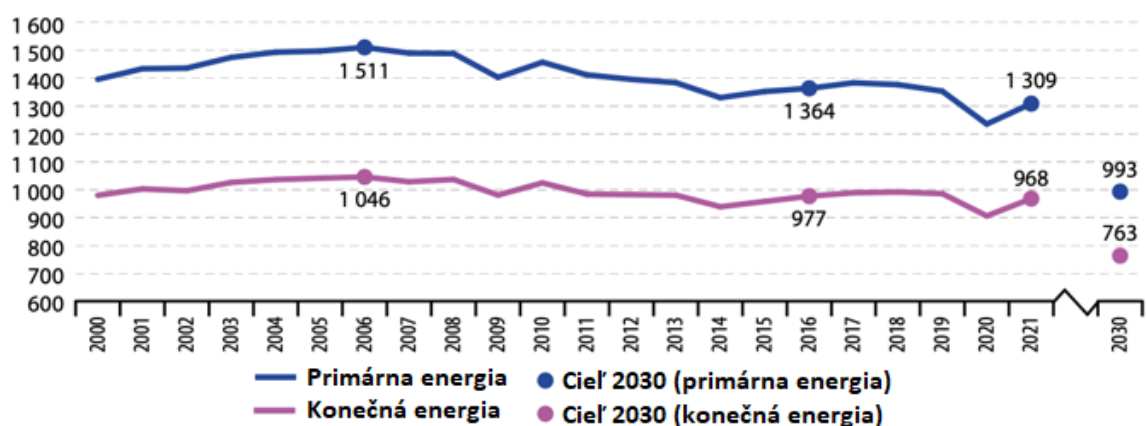
¹¹¹ EUROPEAN COMMISSION. Renewable energy targets [online]. 2023.

¹¹² Tamtiež.

¹¹³ ENVIRONMENTAL CHEMISTRY LETTERS. Cost, environmental impact, and resilience of renewable energy under a changing climate: a review, Volume [online]. s. 741-764. 2022.

Cieľom EÚ je zvýšiť energetickú účinnosť do roku 2030 aspoň o 32,5 %, čo by sa malo dosiahnuť znížením spotreby energie spolu so zvýšením hospodárskej aktivity. Keďže tento cieľ bol stanovený v súvislosti s prognózami spotreby energie a hospodárskeho rastu za bežných okolností, na účely monitorovania bol prepočítaný na absolútne úrovne spotreby energie. To sa rovnalo počiatočnému cieľu obmedziť spotrebu EÚ na 1 128 miliónov ton ropného ekvivalentu (Mtoe) primárnej a 846 Mtoe konečnej energie ročne do roku 2030. Na jar 2023 sa však dosiahla dohoda o zvýšení ambície cieľa do roku 2030, aby sa spotreba EÚ do roku 2030 obmedzila na maximálne 993 Mtoe primárnej energie a 763 Mtoe konečnej energie.

Graf 6: Primárna a konečná spotreba energie, EÚ, 2000-2021 (v miliónoch Mtoe)

Zdroj: Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_07_10/default/table?lang=en; https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_07_11/default/table?lang=en)

Spotreba primárnej energie v EÚ má od roku 2006 všeobecne klesajúcu tendenciu a v roku 2021 dosiahne 1 309 Mtoe, čo predstavuje zníženie o 13,4 % za posledných 15 rokov. Pre porovnanie, konečná spotreba energie za rovnaké obdobie klesla na 967,9 Mtoe, t. j. o 7,5 %. Rozdiel v znížení možno pripísať najmä efektívnejšej výrobe energie a prechodu na obnoviteľné zdroje energie. Dlhodobý pokrok v oboch oblastiach bol spôsobený rôznymi faktormi vrátane štrukturálneho prechodu na menej energeticky náročné odvetvia v mnohých členských štátoch a zlepšenia účinnosti konečnej spotreby v sektore domácností.¹¹⁴

Celkovo sa spotreba primárnej energie v EÚ v rokoch 2016 až 2021 znížila o 4 %, zatiaľ čo konečná spotreba klesla len o 0,9 %. Zdá sa, že je potrebné ďalšie zlepšenie energetickej efektívnosti a modelov spotreby, aby EÚ splnila oba svoje nové, ambicióznejšie ciele v oblasti spotreby energie do roku 2030.

¹¹⁴ EUROSTAT. SDG 7 – Affordable and clean energy – Statistics Explained [online]. s. 4. 2023.

4.2.2 Dodávky energie

Za účelom dosiahnutia čistého a bezpečného energetického systému sa EÚ usiluje zvýšiť podiel energie pochádzajúcej z obnoviteľných zdrojov v hrubej konečnej spotrebe energie. V marci 2023 sa zákonodarcovia EÚ zhodli na zvýšení ambície cieľa EÚ do roku 2030 z minimálne 32 % na 42,5 %, s dodatočným orientačným navýšením o 2,5 %, čo by umožnilo dosiahnuť 45 %. Väčšina obnoviteľných zdrojov energie sa považuje za prakticky nevyčerpatelne alebo obnoviteľné počas celého ľudského života. Naopak, fosílny zdroje energie sa obnovujú milióny rokov a sú hlavným zdrojom emisií skleníkových plynov spôsobených človekom, čo významne prispieva k klimatickej kríze. Okrem toho, fosílna palivá, ako napríklad zemný plyn a ropa, sú väčšinou importované z krajín mimo EÚ, čo vystavuje spotrebiteľov významným nákladom a riziku nedostatku dodávok, ako to ukázalo zníženie dodávok zemného plynu a ropy z Ruska. Táto závislosť na jednej krajine navyše zvyšuje riziká. EÚ sa preto snaží zvýšiť domácu výrobu energie, najmä z obnoviteľných zdrojov energie, ako aj znížiť spotrebu energie a vybudovať a aktualizovať infraštruktúru, ktorá umožní distribúciu čistej energie v členských štátoch.¹¹⁵ EÚ tiež zaviedla kritériá udržateľnosti s cieľom riešiť negatívne vplyvy určitých obnoviteľných zdrojov energie, ako sú vodná energia a biopalivá, na iné ciele trvalo udržateľného rozvoja, ako sú zdravie, voda a morské a suchozemské ekosystémy.¹¹⁶

Využívanie energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ neustále narastá, pričom sa zvýšilo z 10,8 % hrubej konečnej spotreby energie v roku 2006 na 21,8 % v roku 2021. Tento nárast bol spôsobený znížením investičných nákladov vďaka úsporám z rozsahu a väčšej konkurencie, efektívnejším technológiám, zlepšeniu dodávateľského reťazca a systémom podpory pre energiu z obnoviteľných zdrojov.¹¹⁷ Avšak, aby EÚ dosiahla svoj nový cieľ 42,5 % do roku 2030, je pravdepodobne potrebný ešte rýchlejší rast.

Podiel energie z obnoviteľných zdrojov sa zvýšil vo všetkých troch skúmaných sektoroch, a to vo výrobe elektriny, vykurovaní a chladení a v doprave. V roku 2021 tvorili obnoviteľné zdroje energie 37,5 %, 22,9 % a 9,1 % spotreby energie v týchto sektoroch.

---

¹¹⁵ EUROSTAT. Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2023 edition [online]. 2023.

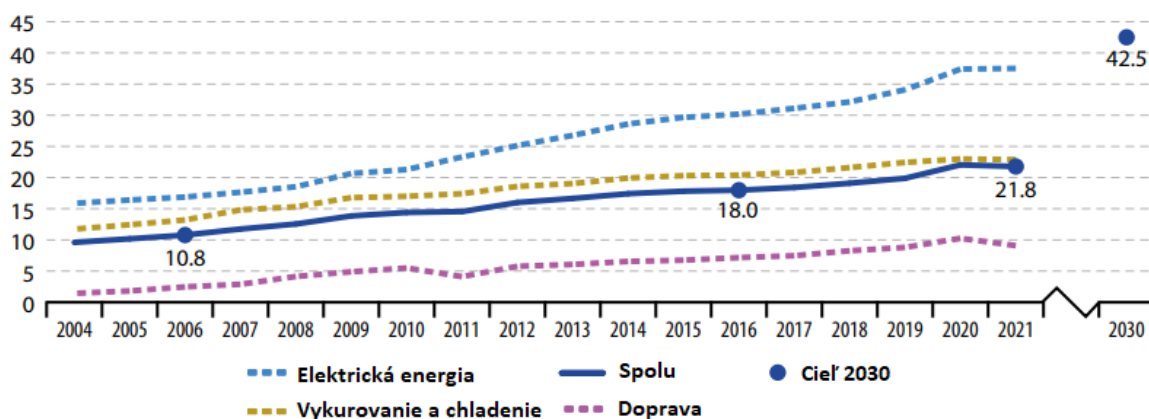
¹¹⁶ SAYED, T. E. A critical review on environmental impacts of renewable energy systems and mitigation strategies: Wind, hydro, biomass and geothermal [online]. 2021.

¹¹⁷ EUROPEAN COMMISSION. 2022 Report on the Achievement of the 2020 Renewable Energy Targets [online]. 2022.

V týchto oblastiach je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, aby sa posunul prechod na energiu z obnoviteľných zdrojov.¹¹⁸

Pevné biopalivá sa v roku 2021 podieľali najväčším podielom (41,4 %) na výrobe energie z obnoviteľných zdrojov vo všetkých členských štátoch, nasledovala veterná energia (13,2 %) a vodná energia (11,9 %). Tuhé biopalivá a veterná energia tiež najviac prispeli k absolútnemu nárastu výroby energie z obnoviteľných zdrojov v rokoch 2016 až 2021.¹¹⁹

Graf 7: Podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie podľa odvetví, EÚ, 2004-2021

Zdroj: Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_07_40/default/table?lang=en)

V roku 2021 zostalo Rusko hlavným dodávateľom energie do EÚ, pričom zabezpečilo 44,1 % dovozu plynu, 28,4 % dovozu ropných produktov a 52,4 % dovozu pevných palív z krajín mimo EÚ. To značí značnú závislosť EÚ od ruských dodávok energie.¹²⁰ Závislosť EÚ od ruskej energie sa však v roku 2022 výrazne znížila v dôsledku zníženia dodávok plynu zo strany Ruska a úsilia EÚ postupne sa zbaviť ruských fosílnych palív prostredníctvom sankcií na uhlie a ropu, ako aj zintenzívnením diverzifikačných iniciatív.¹²¹

Ďalšími významnými zdrojmi plynu a ropných produktov po Rusku boli európske krajiny mimo EÚ, prevažne Nórsko a Spojené kráľovstvo, ktoré dodávali 18,0 % plynu a 15,4 % dovozu ropy. Druhým najväčším zdrojom pevných palív bola Severná Amerika, ktorá poskytla 17,9 %.¹²² Je dôležité poznamenať, že všetky tu uvedené percentá predstavujú

¹¹⁸ EUROSTAT. Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2023 edition [online]. 2023.

¹¹⁹ EUROPEAN COMMISSION. Bioenergy report outlines progress being made across the EU [online]. 2023.

¹²⁰ SIMEONOVA, E. The EU Is Much Less Dependent On Russian Gas But Still Isn't Ready To Give It Up, RadioFreeEurope RadioLiberty [online]. 2023.

¹²¹ EUROSTAT. Russian energy imports fell by €6.1 billion [online]. 2022.

¹²² EUROSTAT. EU imports of energy products - latest developments [online]. 2023.

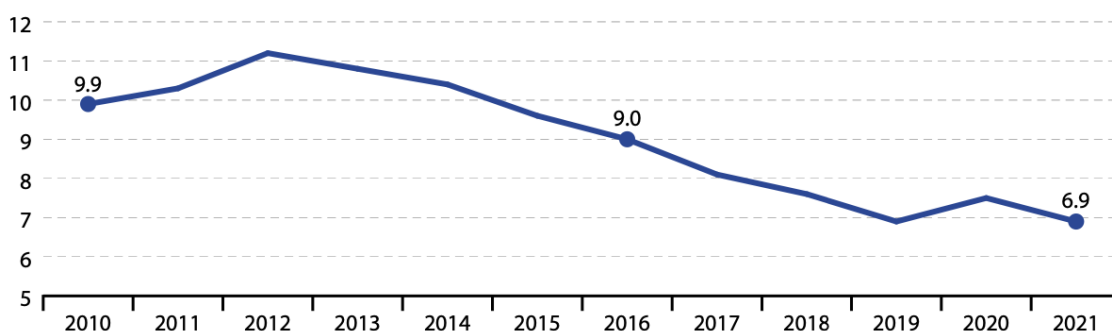
podieľy na celkovom dovoze z krajín mimo EÚ a nezahŕňajú energiu obchodovanú medzi členskými štátmi EÚ.

4.2.3 Prístup k cenovo dostupnej energii

Cieľ udržateľného rozvoja č. 7 zdôrazňuje význam dostupnej energie na podporu sociálnej rovnosti a spravodlivosti. Zásada 20 Európskeho piliera sociálnych práv¹²³ podobne označuje energiu za jednu zo základných služieb, ktoré by mali byť všeobecne dostupné. Jedným z meradiel, ktoré sa používa na posúdenie prístupu k cenovo dostupnej energii v EÚ, je neschopnosť primerane vykurovať svoje obydlie. Údaje sa zbierajú v rámci štatistiky EÚ o príjmoch a životných podmienkach (EU Statistics on Income and Living Conditions, EU-SILC) na monitorovanie vývoja chudoby a sociálneho začlenenia v EÚ. Nedostatočný prístup k cenovo dostupnej energii často súvisí s nízkou úrovňou príjmov, vysokými výdavkami na energiu a neprimeranými normami účinnosti budov.¹²⁴

V posledných rokoch EÚ pokročila v zlepšovaní prístupu k cenovo dostupnej energii. Od roku 2012 do roku 2019 sa neustále znižoval podiel osôb, ktoré si nemôžu dovoliť dostatočné vykurovanie svojich domovov, a to z 11,2 % na 6,9 %. Hoci v roku 2020 došlo k dočasnému nárastu na 7,5 %, v roku 2021 sa toto číslo vrátilo na 6,9 %. Je však dôležité poznamenať, že tieto údaje nezachytávajú vplyv nedávneho prudkého nárastu cien v dôsledku zníženia dodávok energie z Ruska.

Graf 8: Obyvateľstvo, ktoré si nedokáže udržať dostatočné teplo doma, EÚ, 2010-2021 (% obyvateľstva)

Zdroj: Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_07_60/default/table?lang=en)

¹²³ EUROPEAN COMMISSION. The European Pillar of Social Rights in 20 principles [online].

¹²⁴ EUROPEAN COMMISSION. Commission Recommendation (EU) 2020/1563 of 14 October 2020 on energy poverty [online]. 2020.

V roku 2021 dvadsať členských štátov uviedlo, že menej ako 10 % ich obyvateľov má problémy s udržiavaním dostatočného tepla vo svojich domovoch. Severné a väčšina západoeurópskych krajín, ktoré sú známe svojimi tuhými zimami, mali najnižší podiel ľudí, ktorí čelili problémom s dostupnosťou vykurovania. Naopak, ukázalo sa, že so zabezpečením dostatočného tepla v domácnostiach viac zápasia južné a juhovýchodné európske krajiny. Tento rozdiel sa vo veľkej miere pripisuje nedostatočnej energetickej účinnosti budov vrátane nevhodných vykurovacích systémov a izolácie, čo vedie k vyšším výdavkom na vykurovanie. Okrem toho všeobecne nižšia úroveň príjmov v týchto regiónoch ovplyvňuje úroveň bývania a schopnosť dovoliť si palivo. Pri riešení energetickej chudoby a zabezpečovaní primeraného vykurovania domov môže zohrávať rozhodujúcu úlohu aj prítomnosť a účinnosť programov finančnej pomoci, ktoré realizujú príslušné vlády.¹²⁵

---

¹²⁵ BOUZAROVSKI, S. The energy divide: Integrating energy transitions, regional inequalities and poverty trends in the European Union [online]. 2016.

Záver

Prírodné katastrofy, ktoré sužujú Európu a globálny svet, v roku 2023 dôrazne poukázali na eskalujúcu hrozbu zmeny klímy a potrebu systematických opatrení na ochranu životného prostredia. Extrémne poveternostné udalosti, katastrofálne požiare a záplavy, sa stávajú stále častejšími a intenzívnejšími, čím zasahujú do hospodárstiev a ohrozujú životy obyvateľov. Tieto udalosti sú neoddeliteľnou súčasťou narastajúcej komplexnosti klimatických rizík a sú priamym dôkazom potreby účinnej a koordinovanej reakcie.

V oblasti klímy a dostupnej a čistej energie sme sa zaoberali hodnotením účinnosti a efektivity politik a opatrení Európskej únie s cieľom plniť záväzky vyplývajúce z Parížskej dohody a cieľov udržateľného rozvoja OSN. Výskum analyzoval právny rámec tvorby politik v oblasti životného prostredia na úrovni EÚ, kde politiky životného prostredia patria do spoločných právomocí EÚ a členských štátov. V súvislosti dosahovania cieľa číslo 13 sme zhodnotili konkrétne opatrenia a stratégie, ako napríklad Európsku zelenú dohodu, ktorá je kľúčovou iniciatívou Európskej únie na ceste k čistej energii a ochrane klímy. Ďalšími preskúmanými politikami boli európsky právny predpis v oblasti klímy a politika Snaha o nulové znečistenie.

Európska zelená dohoda, spolu s inými opatreniami a legislatívou v oblasti klímy a čistej energie, sa považuje za sľubný krok smerom k dosiahnutiu klimatickej neutrality do roku 2050. Cieľom tejto dohody je transformovať Európsku úniu na spravodlivú a prosperujúcu spoločnosť s moderným a konkurencieschopným hospodárstvom, v ktorom bude dochádzať k nulovým emisiám skleníkových plynov.

Čo sa týka energetického sektora a dosahovania cieľa číslo 7, zaoberali sme sa hlavne systémom obchodovania s emisiami a balíkom Fit for 55, ktoré sú kľúčové nástroje EÚ na znižovanie emisií a podporu prechodu k čistej energii. Zavedením limitov a cien uhlíka motivuje tento systém k nákladovo efektívnemu znižovaniu emisií v energetickom a priemyselnom sektore.

Avšak, aj keď existujú pozitívne ukazovatele pokroku, ako napríklad znižovanie emisií v niektorých odvetviach, je dôležité si uvedomiť, že dosiahnutie stanovených cieľov Agendy 2030 nie je zaručené. Existujúce údaje naznačujú, že súčasný stav znečistenia v EÚ je stále výzvou a pokrok je pomalý. Napriek investíciám a úsiliu o obmedzenie emisií je nevyhnutné zrýchliť prechod k zelenej a inteligentnej ekonomike.

Ak sa Európskej únii nepodarí stanoviť spravodlivý súbor národných cieľov v oblasti klímy, mohli by vzniknúť sociálne problémy, ktoré by sťažili dosiahnutie kolektívneho cieľa. Určenie spravodlivých klimatických cieľov je náročné z dôvodu asymetrie medzi krajinami a symetrický cieľ môže viesť k asymetrickým výsledkom. Ako sa vysvetľuje v tejto práci, krajiny majú rôzne východiskové body a na dosiahnutie spoločných cieľov si vyžadujú rôzne politické úsilie.¹²⁶

Práca jasne ukazuje, že Európska únia čelí vážnym klimatickým výzvam a extrémnym udalostiam spojených s globálnym otepľovaním. Emisie skleníkových plynov vykazujú klesajúcu tendenciu, avšak splnenie cieľa 55 % zníženia emisií do roku 2030 bude vyžadovať výrazné úsilie. Hoci dosiahnutý pokrok je povzbudivý, je zrejmé, že tento cieľ bude predstavovať výzvu. Naša ambiciózná vízia dosiahnuť do roku 2040 zníženie emisií o 90 % si napriek výraznému pokroku vyžaduje energické a dôsledné kroky vpred.

Kľúčovými faktormi sú zníženie spotreby fosílnych palív, zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie a účinné opatrenia v doprave a energetickom sektore. Je evidentné, že Európa musí podniknúť rúzné kroky na zmiernenie zmien klímy a prispôsobenie sa im. Pokrokové politiky na úrovni Európskej únie aj v jednotlivých členských štátoch sú rozhodujúce pre dosiahnutie týchto cieľov. Investície do zelenej energie, podpora zelených technológií a zmeny v správaní spotrebiteľov sú nevyhnutné.

Aké konkrétne kroky a opatrenia EÚ v oblasti ochrany klímy sú najviac zásadné pri podpore 13. a 7. cieľa trvalo udržateľného rozvoja v členských krajinách?

EÚ implementuje rad legislatívnych a politických nástrojov na zmiernenie klimatických zmien. Európska zelená dohoda, prijatá v roku 2019, a s ňou spojené iniciatívy predstavujú strategický rámec pre dosiahnutie ambiciózných cieľov zníženia emisií skleníkových plynov o 55 % do roku 2030 a dosiahnutie neutrality v oblasti emisií do roku 2050. Okrem toho EÚ podporuje rozvoj obnoviteľných zdrojov energie, investície do energetických úspor a inovácie v oblasti čistej energie.

Aký je dosah týchto opatrení na zníženie emisií skleníkových plynov a ochranu životného prostredia v členských krajinách EÚ?

Politiky a opatrenia EÚ v oblasti ochrany klímy vykazujú pozitívny vplyv na zníženie emisií skleníkových plynov a ochranu životného prostredia. Od roku 1990 došlo k významnému poklesu emisií v dôsledku prechodu na čistejšie formy energie a zlepšenia

---

¹²⁶ RUIZ, J. Mid-term policy considerations of the EU green deal [online]. 2023.

energetickej účinnosti. Rast podielu obnoviteľných zdrojov energie v energetickom mixe prispieva k diverzifikácii a odolnosti energetického systému.

Aký je sociálny a ekonomický vplyv politík zameraných na ochranu klímy na obyvateľstvo, hospodárstvo a odvetvia v členských krajinách?

Politiky EÚ v oblasti ochrany klímy majú rozmanité sociálne a ekonomické dôsledky. Zmena energetického mixu a prechod k obnoviteľným zdrojom energie môžu viesť k tvorbe nových pracovných miest v sektore obnoviteľnej energie a zvýšeniu energetickej bezpečnosti. Avšak, môže to mať aj negatívny dopad na niektoré odvetvia, ako je napríklad ťažba uhlia, čo vyvoláva otázky týkajúce sa sociálnej spravodlivosti a potreby podpory postihnutých komunit. Taktiež, môžu existovať aj sociálne výzvy, najmä pre zraniteľné skupiny, ktoré sa môžu cítiť znevýhodnené z dôvodu zvyšujúcich sa nákladov na energiu.

Hypotézu: *Európska únia a jej politiky majú vplyv na dosahovanie 13. cieľa, ochrane klímy, a 7. cieľa, dostupná a čistá energia trvalo udržateľného rozvoja v členských krajinách a regiónoch definovanými Organizáciou spojených národov, považujeme na základe vyššie uvedenej analýzy politík a dosahovaní cieľov za potvrdenú.* Ako sme v tejto práci spomínali, komplexná analýza týchto politík poukazuje na ich kľúčovú úlohu pri podpore ochrany klímy a zabezpečovaní dostupnej a čistej energie a vo všeobecnosti dosahovaní cieľov SDG vo svojich členských krajinách a regiónoch.

Európska únia musí zintenzívniť svoje úsilie o realizáciu cieľov trvalo udržateľného rozvoja vo svojich regiónoch a rozšíriť svoju podporu krajinám na celom svete. Nevyhnutnosť podpory celosvetového prijatia politík pre čisté nulové emisie nemožno preceňovať. Európska zelená dohoda je kľúčovou iniciatívou, ktorá zdôrazňuje neochvejnú oddanosť Európskej únie udržateľnosti a katalyzuje rastúce globálne ambície v oblasti cieľov trvalo udržateľného rozvoja.¹²⁷ Aj prostredníctvom spoločnej finančnej podpory týchto cieľov a zelenej dohody môžeme účinne oživiť Agendu 2030. Generálny tajomník OSN António Guterres varuje: „Od cieľov Parížskej dohody nás delia míle - a do polnoci zostáva len niekoľko minút, aby sme dosiahli hranicu 1,5 stupňa,“ pokračoval: „Ale ešte nie je neskoro.“¹²⁸

---

¹²⁷ EUROPEAN PARLIAMENT. Achieving the UN Agenda 2030: Overall actions for the successful implementation of the Sustainable Development Goals before and after the 2030 deadline [online]. 2023.

¹²⁸ GUTERRES, A. Príhovor generálneho tajomníka na otvorení Svetového samitu o zmene klímy, 1. december 2023 [online].

Zoznam použitej literatúry

1. ANSUATEGI, A. The impact of climate change on the achievement of the post-2015 sustainable development goals [online]. 2015. Dostupné na: <https://cdkn.org/sites/default/files/files/Impact-of-climate-on-SDGs-technical-report-CDKN.pdf>
2. BARTRAM, J. Policy review of the means of implementation targets and indicators for the sustainable development goal for water and sanitation [online]. 2018. Dostupné na: <https://www.nature.com/articles/s41545-018-0003-0>
3. BARTRAM, J. Policy review of the means of implementation targets and indicators for the sustainable development goal for water and sanitation [online]. 2018. Dostupné na: <https://www.nature.com/articles/s41545-018-0003-0>
4. BOUZAROVSKI, S. The energy divide: Integrating energy transitions, regional inequalities and poverty trends in the European Union [online]. 2016. Dostupné na: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0969776415596449>
5. BRODNY, J. – TULAK, M. The comparative assessment of sustainable energy security in the Visegrad countries. A 10-year perspective [online]. 2021. Dostupné na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652621026391>
6. BYRD-HAGEL. Kongresový záznam, 3. októbra 1997 (senát Spojených štátov amerických). [online]. Dostupné na: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CREC-1997-10-03/pdf/CREC-1997-10-03-pt1-PgS10307-6.pdf#page=1>
7. CLIENT EARTH. What are environmental principles? [online]. 2019. Dostupné na: <https://www.clientearth.org/latest/news/what-are-environmental-principles/>
8. DECLARATION OF THE WORLD CLIMATE CONFERENCE. WMO Proceedings of the World Climate Conference: A Conference of Experts on Climate and Mankind, 1979. č. 537. ISBN: 9263105375
9. EEA. Approximated estimates for greenhouse gas emissions [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.eea.europa.eu/en/datahub/datahubitem-view/f6e68f73-b494-4f8c-8c73-8a153a53f64a>
10. EEA. Economic losses from climate-related extremes in Europe (temporal coverage 1980–2021) [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/economic-losses-from-climate-related>

11. EEA. Global and European temperatures [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/global-and-european-temperatures>
12. EEA. Greenhouse gas emissions from energy use in buildings in Europe [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/greenhouse-gas-emissions-from-energy>
13. EEA. Reaching 2030's residual municipal waste target — why recycling is not enough [online]. 2022. Dostupné na: <https://www.eea.europa.eu/publications/reaching-2030s-residual-municipal-waste>
14. ENVIRONMENTAL CHEMISTRY LETTERS. Cost, environmental impact, and resilience of renewable energy under a changing climate: a review, Volume [online]. s. 741-764. 2022. Dostupné na: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10311-022-01532-8>
15. EU COMMISSION. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'Fit for 55': delivering the EU's 2030 Climate Target on the way to climate neutrality [online]. 2021. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0550>
16. EUR-LEX. Zmluva o Európskej únii – Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie [online]. 2012. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:12012M/TXT>
17. EUROPEAN COMMISSION. 2022 Report on the Achievement of the 2020 Renewable Energy Targets [online]. 2022. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0639&qid=1669912949409>
18. EUROPEAN COMMISSION. A modern budget for a Union that protects, empowers and defends: The Multiannual Financial Framework for 2021–2027 [online]. 2018. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c2bc7dbd-4fc3-11e8-be1d-01aa75ed71a1.0023.02/DOC_1&format=PDF
19. EUROPEAN COMMISSION. Bioenergy report outlines progress being made across the EU [online]. 2023. Dostupné na: https://energy.ec.europa.eu/news/bioenergy-report-outlines-progress-being-made-across-eu-2023-10-27_en
20. EUROPEAN COMMISSION. Commission Recommendation (EU) 2020/1563 of 14 October 2020 on energy poverty [online]. 2020. Dostupné na: <https://eur->

- lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020H1563&qid=1606124119302
21. EUROPEAN COMMISSION. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions [online]. 2021. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0400&qid=1623311742827>
  22. EUROPEAN COMMISSION. Delivering the European Green Deal [online]. 2021. Dostupné na: https://climate.ec.europa.eu/news-your-voice/news/delivering-european-green-deal-2021-07-14_en
  23. EUROPEAN COMMISSION. European Climate Law [online]. Dostupné na: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-climate-law_en
  24. EUROPEAN COMMISSION. International climate finance [online]. 2022. Dostupné na: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/international-action-climate-change/international-climate-finance_en
  25. EUROPEAN COMMISSION. Press Release, European Green Deal: the Commission proposes transformation of EU economy and society to meet climate ambitions, [online]. 14 July 2021. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_3541
  26. EUROPEAN COMMISSION. Renewable energy targets [online]. 2023. Dostupné na: https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/renewable-energy-directive-targets-and-rules/renewable-energy-targets_en
  27. EUROPEAN COMMISSION. The European Green Deal: Questions & Answers [online]. 2019. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_19_6690
  28. EUROPEAN COMMISSION. The European Pillar of Social Rights in 20 principles [online]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1606&langId=en>
  29. EUROPEAN COMMISSION. The Just Transition Mechanism: making sure no one is left behind [online]. 2021. Dostupné na: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism_en
  30. EUROPEAN COUNCIL – COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Budget – Multiannual Financial Framework programmes [online]. 2024. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-long-term-budget/#mff>

31. EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY. Approximated estimates for greenhouse gas emissions [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.eea.europa.eu/en/datahub/datahubitem-view/f6e68f73-b494-4f8c-8c73-8a153a53f64a>
32. EUROPEAN ENVIRONMENTAL AGENCY. What is the Agency's main purpose? [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.eea.europa.eu/en/about/who-we-are>
33. EUROPEAN PARLIAMENT. Achieving the UN Agenda 2030: Overall actions for the successful implementation of the Sustainable Development Goals before and after the 2030 deadline [online]. 2023. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702576/EXPO_IDA\(2022\)702576_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702576/EXPO_IDA(2022)702576_EN.pdf)
34. EUROPEAN PARLIAMENT. Environment policy: general principles and basic framework [online]. [cit. 2023-12-15] 2023. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/71/environment-policy-general-principles-and-basic-framework>
35. EURÓPSKA KOMISIA. Cieľ Európy v oblasti klímy do roku 2040 a cesta ku klimatickej neutralite do roku 2050 budovaním udržateľnej, spravodlivej a prosperujúcej spoločnosti [online]. 2024. Dostupné na: <https://www.slovlex.sk/vyhľadavanie-navrhov-aktov-eu/-/detail/COO-2145-1000-3-6054708>
36. EURÓPSKA KOMISIA. Communication from the commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Green Deal [online]. 2019. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX%3A52019DC0640>
37. EURÓPSKA KOMISIA. Copernicus [online]. 2023. Dostupné na: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-space-policy/copernicus_en
38. EURÓPSKA KOMISIA. Multilateral Environmental Agreements (MEAs) [online]. 2023. Dostupné na: https://environment.ec.europa.eu/international-cooperation/multilateral-environmental-agreements-meas_en
39. EURÓPSKA KOMISIA. Oznámenie Komisie – Plán REPowerEU [online]. 2022. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN>
40. EURÓPSKA KOMISIA. Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov –

- Európska zelená dohoda [online]. 2020. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:ca25ed6f-1d9f-11ea-95ab-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF
41. EURÓPSKA KOMISIA. REFIT – making EU law simpler, less costly and future proof [online]. 2023. Dostupné na: https://commission.europa.eu/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-less-costly-and-future-proof_en
  42. EURÓPSKY PARLAMENT. Environment policy: general principles and basic framework [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/71/environment-policy-general-principles-and-basic-framework>
  43. EURÓPSKY PARLAMENT. Environment policy: general principles and basic framework [online]. 2023.
  44. EUROSTAT. EU imports of energy products - latest developments [online]. 2023. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_imports_of_energy_products_recent_developments&oldid=554503#Main_suppliers_of_petroleum_oils.2C_natural_gas_and_coal_to_the_EU
  45. EUROSTAT. Greenhouse gas emissions by source sector [online]. 2023. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_air_gge/default/table?lang=en
  46. EUROSTAT. Russian energy imports fell by €6.1 billion [online]. 2022. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20221122-3>
  47. EUROSTAT. SDG 7 – Affordable and clean energy – Statistics Explained [online]. s. 4. 2023. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/63338.pdf>
  48. EUROSTAT. Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2023 edition [online]. 2023. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/15234730/16817772/KS-04-23-184-EN-N.pdf/845a1782-998d-a767-b097-f22ebe93d422?version=2.0&t=1688373085450>
  49. EVANS, A. – STEVENS, D. Sustainable Development Goals – A Useful Outcome from Rio + 20? New York University, Centre on International Cooperation, [online].

- [cit. 2023-11-05] 2012 Dostupné na: <http://www.globaldashboard.org/wp-content/uploads/SDGs-briefing1.pdf>
50. FINANCIAL TIMES. EU climate plans spur national opposition over rising emissions costs [online]. 2021. Dostupné na: <https://www.ft.com/content/883a676c-7370-4e42-9b3a-dcf7e898e7bd>
51. FOCUS2030. What are the Sustainable Development Goals? [online]. [cit. 2023-11-05] 2019. Dostupné na: <https://focus2030.org/What-are-the-Sustainable-Development-Goals>
52. GEHRINGER, T. Corporate Foundations as Partnership Brokers in Supporting the United Nations' Sustainable Development Goals (SDGs) [online]. 2020. Dostupné na: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000584280000001?SID=EUW1ED0E349oZ1QhFnMsMKWedD3dW>
53. GUPTA, J. A history of international climate change policy. [online]. 2010. Dostupné na: <https://wires.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/wcc.67>
54. GUPTA, J. The Climate Change Convention and Developing Countries – From Conflict to Consensus?. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers; 1997. [cit. 2023-11-05] s. 256 ISBN: 9780792345770
55. GUTERRES, A. Príhovor generálneho tajomníka na otvorení Svetového samitu o zmene klímy, 1. december 2023 [online]. Dostupné na: <https://www.un.org/en/desa/un-top-business-leaders-deliver-bold-solutions-unlock-long-term-investment-sustainable>
56. IMF. World Economic Outlook Database [online]. [cit. 202-03-07] 2021. Dostupné na: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/April>
57. IPBES. Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services [online]. 2019. Dostupné na: <https://www.ipbes.net/global-assessment>
58. IPCC. AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023. [online]. 2023. Dostupné na: https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf
59. IPCC. Global Warming of 1.5°C, Special Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge and New York, Cambridge University Press [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.ipcc.ch/sr15/>
60. IPCC. Impacts, Adaptation and Vulnerabilities, Contribution of Working Group II to the Six Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change.

- Cambridge and New York, In Cambridge University Press [online]. 2021. Dostupné na: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/>
61. JUST TRANSITION CONFERENCE. Správa z Európskej konferencie pre spravodlivú transformáciu. Brusel. 4.-5.3.2024.
  62. Kjótsky protokol k Rámcovému dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy, s. 37 [online]. 1997. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/summary/kyoto-protocol-on-climate-change.html>
  63. KURIQI, A. Water-energy-ecosystem nexus: Balancing competing interests at a run-of-river hydropower plant coupling a hydrologic–eco-hydraulic approach [online]. 2020. Dostupné na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0196890420308098?via%3Dihub>
  64. MINISTERSKÁ DEKLARÁCIA. Druhá svetová konferencia o klíme, Prijaté ministrami a ďalšími predstaviteľmi 137 krajín a EK, Ženeva, November 6–7, 1990.
  65. MOLLIE, S. Lessons Learned: From Kyoto to Paris. [online]. 2017. Dostupné na: <https://kleinmanenergy.upenn.edu/news-insights/lessons-learned-from-kyoto-to-paris/>
  66. NARIADENIE EP A ER (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023 [online]. 2023. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj>
  67. NARIADENIE EP A ER (EÚ). 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999 [online]. 2021. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32021R1119>
  68. NEW YORK TIMES. Breakdown of U.N. Sustainable Development Goals. New York Times. [online]. [cit. 2023-11-05] 25 september 2015. Dostupné na: https://www.nytimes.com/2015/09/26/world/breakdown-of-un-sustainable-development-goals.html?_r=0
  69. OBERTHUR S. – ROCHE KELLY C. EU Leadership in International Climate Policy: Achievements and Challenges [online]. 2008. Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03932720802280594>
  70. OSSEWAARDE, M. – OSSEWAARDE-LOWTOO, R. The EU's green deal: a Third alternative to green growth and degrowth? [online]. [cit. 202-03-07] 2020. Dostupné na: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/23/9825>

71. PAVLOVIC, I. Comparing the EU's 'Fit for 55' roadmap and the IEA's net-zero scenario [online]. 2021. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/opinion/comparing-the-eus-fit-for-55-roadmap-and-the-ieas-net-zero-scenario/>
72. POLITICKÉ FÓRUM NA VYSOKEJ ÚROVNI NA SDG. Diskusia na tému: Review of SDG implementation and interrelations among goals, Discussion on SDG 13 – Climate action [online]. [cit. 2023-12-12] 2019. Dostupné na: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/23627BN_SDG13.pdf
73. RUIZ, J. Mid-term policy considerations of the EU green deal [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211467X2300189X#fn3>
74. SAYED, T. E. A critical review on environmental impacts of renewable energy systems and mitigation strategies: Wind, hydro, biomass and geothermal [online]. 2021. Dostupné na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048969720380360>
75. SELESHI G. Y. Impacts of climate change on energy systems in global and regional scenarios. [online]. 2020. Dostupné na: <https://www.nature.com/articles/s41560-020-0664-z>
76. SHACKE S. Implementing the EU Climate Law via the 'Fit for 55' package [online]. (2022). Dostupné na: <https://academic.oup.com/ooenergy/article/doi/10.1093/ooenergy/oiab002/6501634?login=true>
77. SIMEONOVA, E. The EU Is Much Less Dependent On Russian Gas But Still Isn't Ready To Give It Up, RadioFreeEurope RadioLiberty [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.rferl.org/a/russia-natural-gas-european-union-dependence-ukraine-war/32754244.html>
78. Správa z Prvej konferencie zmluvných strán, FCCC, CP. 1995. Add.1
79. UNDRR. Unpacking COP28: Key outcomes from the Dubai climate talks, and what comes next [online]. 2023. Dostupné na: <https://www.preventionweb.net/news/unpacking-cop28-key-outcomes-dubai-climate-talks-and-what-comes-next>
80. UNFCCC. The Paris Agreement. [online]. [cit. 2023-11-05] 2015. Dostupné na: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>

81. UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. Sustainable Development Goals [online]. Dostupné na: <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>
82. UNITED NATIONS, IAEG-SDGs. 2020 Comprehensive Review Proposals Submitted to the 51st session of the United Nations Statistical Commission for its consideration [online]. 2020. Dostupné na: <https://unstats.un.org/sdgs/iaeg-sdgs/2020-comprev/UNSC-proposal/>
83. UNITED NATIONS. The Sustainable Development Goals Report Special edition [online]. 2023. Dostupné na: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2023.pdf>
84. ÚRADNÝ VESNÍK. Zmluva o fungovaní Európskej únie [online]. 2016. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
85. UROSTAT. SDG 7 – Affordable and clean energy – Statistics Explained [online]. s. 4. 2023. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/63338.pdf>
86. VALNÉ ZHROMAŽDENIE, ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [online]. [cit. 2023-11-05] 2015. s. 1. Dostupné na : https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf
87. VALNÉ ZHROMAŽDENIE, ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [online]. [cit. 2023-11-15] 2015. s. 1. Dostupné na : https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf
88. VALNÉ ZHROMAŽDENIE, ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV. Understanding the system of custodian agencies for Sustainable Development Indicators [online]. 2018. Dostupné na: https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/2018/CES_39.pdf
89. WCED. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future [online]. 1987. Dostupné na: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>
90. WORLD INEQUALITY DATABASE. [online]. 2023. Dostupné na: <https://wid.world/data/>

91. Zavedenie jednotného medzivládneho negociačného procesu pod záštitou Valného zhromaždenia s podporou UNEP a WMO na prípravu Rámcového dohovoru o zmene klímy (INC/FCCC), VZ OSN, Res. 45/212, 1990.
92. ZENG, Y. Environmental destruction not avoided with the Sustainable Development Goals [online]. [cit. 2023-12-15] 2020. 795-798. 2020. Dostupné na: <https://www.nature.com/articles/s41893-020-0555-0>